

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

CYRILOMETODĚJSKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

Katedra pastorální a spirituální teologie

**Maria jako náš vzor
a vyhojení karikatur v duchovním životě**

Andrea Hrodková

Bakalářská práce

Vedoucí práce: doc. Dr. Michal Altrichter, Th.D.

Studijní obor: Náboženství se zaměřením na vzdělávání a katechetika

Olomouc 2013

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a použila jsem přitom jen uvedenou bibliografii.

V Olomouci dne 5. listopadu 2013

Andrea Hrodková

Děkuji doc. Dr. Michalu Altrichterovi, Th.D., za odborné vedení bakalářské práce, za jeho cenné rady a podněty. Děkuji také svému manželovi a dětem za jejich trpělivost a podporu. V neposlední řadě patří mé poděkování Matce Boží Panně Marii za její pomoc a doprovázení.

Obsah

Úvod	5
I Biblické souvislosti	7
I.1. Předobrazy Marie pro duchovní život	7
I.1.1. Jákobův žebřík – „fiat“ jako ochota k oběti a duchovní růst	8
I.1.2. Hořící, nespalitelný keř – čistota, radost a Boží přítomnost	9
I.1.3. Archa úmluvy – duchovní krása a plnost	10
I.2. Podstatné novozákonní sdělení o Marii	11
I.2.1. Panenství – čistota a kontemplace	11
I.2.2. Mateřství – služba a obětavost	13
I.2.3. Život ve skrytosti – dar velebení	14
II Mariánské aplikace v duchovním životě	16
II.1. Nesprávné stáhnutí se ze života	16
II.2. Špatně pochopené mlčení	19
II.3. Manipulace rodiče dítětem	20
III Hlavní karikatury, na které Maria odpovídá	23
III.1. Karikatura jako slepota srdce	24
III.2. Karikatura jako tvrdost srdce	26
III.3. Panna Maria Sedmibolestná jako obměkčení kamenných srdcí	31
IV Formy vyhojení	36
IV.1. Mariina kontextuální pokora	37
IV.2. Mariino rozlišování, kdy lze hovořit a kdy mlčet	38
IV.3. Maria zpovzdálí sleduje Kristovu vykupitelskou činnost	40
Závěr	43
Bibliografie	45
Seznam použitých zkratk	49
Seznam příloh	51
Anotace	52
Přílohy	53

Úvod

Když jsem na konci prvního ročníku uvažovala nad tématem své závěrečné práce, spatřila jsem v jednom kostele na oltáři sochu Panny Marie stojící pod křížem. Zaujal mne výraz její tváře, který jí vtiskl umělec. Na první pohled v ní bylo znát prožívané utrpení, ale zároveň i vnitřní klid. Její pohled upřený na oltář jakoby propojoval dějinnou událost ukřižování s jejím zpřítomněním na obětním stole. V jejích očích nebyla pasivní rezignovanost, ale hluboká důvěra a naděje pokojného srdce, které ve svém nitru navzdory prožívané strasti cítí úsvit Velikonočního rána.

Tyto úvahy se pro mne staly impulsem k rozhodnutí zaměřit svoji práci na Pannu Marii. Doc. Michal Altrichter mi pomohl toto téma zkonkretizovat a zasadit do problematiky karikatur v duchovním životě.

Obecně je pojmem karikatura označována kresba nebo literární výtvar, který záměrně zdůrazňuje některé nápadné znaky osoby,¹ a to buď vizuální, nebo povahové. Za karikaturu jsou také považována nezdařená díla.² V oblasti spirituální teologie je termínem karikatura vyjádřeno deformování Božího obrazu, který nám byl do duše vtisknut při křtu.

Karikaturu v duchovním životě lze charakterizovat jako trvalejší vybočení určitého aspektu našeho života a vytváření si vlastního karikovaného obrazu skutečnosti podle našich představ.³ Ulpěním na této představě se stáváme nesvobodnými a uzavíráme se působení Ducha.⁴ Už se nedáváme Bohu bezvýhradně k dispozici, sami sebe vnitřně spoutáváme a ztrácíme svobodu. Následkem toho je, že správně nevidíme, nerozlišujeme a nejednáme.

Karikování v duchovním životě může mít různou intenzitu. Od hrubého deformování (podstatných linií obrazu) až po jemné zastíněnosti v duchovním životě, kdy se bráníme a uzavíráme Boží lásce. Karikatury vznikají všude tam,

¹ Srov. LINHART, Jiří, et al. *Slovník cizích slov pro nové století : Základní měnové jednotky, abecední seznam chemických prvků, jazykovědné pojmy, 30 000 hesel*. Litvínov : Dialog, 2004, s. 187.

² Srov. tamtéž.

³ Srov. ALTRICHTER, Michal. *Příručka spirituální teologie*. Olomouc : Refugium, 2007, s. 19-21.

⁴ Srov. tamtéž.

kam nezveme nebo nechceme vpustit Ducha Svatého, a kde si chceme stačit sami se sebou. Tím narušujeme vnímání a zrcadlení celistvého Božího obrazu (Boží krásy) v nás.

Vzorem dokonalého zrcadlení Boží krásy je nepochybně Panna Maria. Pro své vyvolení se stala příbytkem Božího Syna a svým mateřským posláním je pro nás ikonou Božího sklánění se k lidem. Matka i panna, prostá dívka i vznešená královna, učitelka i učednice, plná radosti i bolesti – ze všech Mariiných protikladů tvoří Duch Svatý jedinou harmonii lidského směřování k Bohu. Proto je možné v jejím příkladu nalézat vyhojení našich karikatur.

Podklady pro svou práci jsem čerpala především z Písma svatého a dokumentů Magisteria. Dále jsem využila texty M. Altrichtera, M. Thuriana a další níže uvedené zdroje.

Bakalářskou práci jsem rozčlenila do čtyř kapitol. V první reflektuji postavu Panny Marie a její vzor pro náš duchovní život v biblických souvislostech. Druhá kapitola je zaměřena na analýzu karikatur v některých oblastech našeho každodenního života se zřetelem k Panně Marii, která je naším vzorem a příkladem. Stěžejní částí této práce je třetí kapitola. Podrobně zde analyzuji jednotlivé typy karikatur, jejich dopad na vztah k Bohu, lidem i k sobě sama a nakonec uvádím několik konkrétních příkladů vychýlení. Ve čtvrté kapitole se zamýšlím nad Mariiným duchovním životem jako uzdravující inspirací (prodýchávání – produchovňování – v Duchu Svatém)⁵ a cestou pro naše putování (dorůstání) k Bohu.

⁵ Srov. tamtéž, s. 15-16.

I Biblické souvislosti

Písmo svaté spolu s posvátnou tradicí patří k základním zdrojům našeho teologického poznání.⁶ Je východiskem pro formulaci dogmatických pravd a předmětem teologického bádání, ale je také místem setkávání s Duchem Svatým, který k nám skrze posvátný text promlouvá a uvádí nás k jeho správnému pochopení (srov. Jan 16,13). V následující kapitole proto budeme vycházet z téhož zdroje.

Nejprve nahlédneme do Starého zákona, kde můžeme nalézt množství předobrazů Panny Marie, které se mohou stát inspirací pro náš duchovní život. V další části se zastavíme u některých sdělení o Marii, jak je zaznamenali svatopisci Nového zákona.

I.1. Předobrazy Marie pro duchovní život

Starozákonní předobrazy Panny Marie můžeme rozdělit do dvou skupin. Tu první tvoří analogie s životy starozákonních spravedlivých žen, např. Evy, Sáry, Rebeky, Ester nebo matky Makabejských synů. Druhou skupinou jsou proroctví a symbolická vyjádření. Z přímých zmiňme např. proroctví o ženě, jejíž símě rozdrtí hlavu satana (srov. Gn 3,15), o výhonku z kořene Jišajova (srov. Iz 11,1), o nevěstě z Písně písní apod.⁷, z nepřímých můžeme uvést např. pozemský ráj (srov. Gn 2,8), duhu jako znamení smlouvy (srov. Gn 9,12-17), Gedeonovo rouno (srov. Sd 6,37-40), či královnu ve zlatě stojící po pravici krále (srov. Ž 45,10).⁸

V následující části se budeme třemi nepřímými symboly zabývat podrobněji.

⁶ Srov. DV, č. 24.

⁷ Srov. CÍSAŘ, Ivo. *Žena v Písmu svatém*. Brno : Nakladatelství Cesta, 1995, s. 46.

⁸ Srov. tamtéž, s. 47.

I.1.1. Jákobův žebřík – „fiat“ jako ochota k oběti a duchovní růst

„Měl sen: Hle, na zemi stojí žebřík, jehož vrchol dosahuje k nebesům, a po něm vystupují a sestupují poslové Boží.“ (Gn 28,12)

Jákobův žebřík symbolicky vyjadřuje Mariino poslání. Svým souhlasem umožnila Maria příchod Božího Syna v těle. Skrze ni k nám přichází Spasitel. Žebřík tvoří vertikálu, spojuje. Ale po žebříku se také šlape. Přijetí Božího Syna znamená i přijetí kříže. „*Mariino Fiat bylo souhlasem k bolesti.*“⁹ Její duši pronikl meč (srov. Lk 2,35). Svým utrpením se stala Maria spolupracovnicí na našem vykoupení.¹⁰ Žebřík je také obrazem Mariiny pokory a naprostým sebevydáním Bohu. Maria dovolila Bohu, aby z ní udělal nástroj pro své dílo.

Žebřík lze také chápat jako katabatické sklánění se Boha k člověku a naopak jako anabatickou lidskou odpověď na Boží sebedarování. Skrze Marii, Jákobův žebřík, k nám sestoupil Bůh. Vzal na sebe naše porušené lidství, aby mu vrátil důstojnost, k níž bylo stvořeno. Skrze Ježíše jsme byli přijati za Boží syny (srov. Ef 1,5) a skrze Něho můžeme dorůstat ve ctnostech ke svobodě Božích dětí.

Žebřík je také symbolem našeho postupného růstu v Bohu. Svatý Jan Klimak¹¹ ve svém spise *Žebřík vedoucí do nebe*¹² popisuje duchovní zrání pomocí třiceti stupňů¹³. Všichni jsme křtem pozváni k podobnému duchovnímu výstupu. Krůček po krůčku tak můžeme s Boží milostí vystupovat vzhůru po tomto „žebříku“. Maria je nám v této námaze vzorem i průvodkyní¹⁴ a také přímluvkyní, pomocnicí, ochránkyní a prostřednicí.¹⁵

⁹ Tamtéž, s. 49-50.

¹⁰ Srov. LG, č. 61.

¹¹ Opat sinajského kláštera. Žil na přelomu 6. a 7. st.

¹² Dílo je také známo pod názvem *Žebřík do ráje*.

¹³ Srov. ЛЕСТВИЧНИК, Иоанн. *Лествица, возводящая на небо*. Москва : Московский Сретенский монастырь, 1996.

¹⁴ Srov. RM, č. 6.

¹⁵ Srov. LG, č. 62.

I.1.2. Hořící, nespalitelný keř – čistota, radost a Boží přítomnost

„Tu se mu ukázal Hospodinův posel v plápolajícím ohni uprostřed trnitého keře.

Mojžíš viděl, jak keř v ohni hoří, ale není jím stráven.“ (Ex 3,2)

Církev spatřuje v Mojžíšově keři znamení slavného a neporušeného panenství Panny Marie.¹⁶ Je předobrazem Mariiny čistoty. Její srdce je zlatem, které oheň nestráví, ale činí ho ještě více zářivým.¹⁷

Maria nekladla ve svém životě Bohu žádné překážky. Zcela se odevzdala Boží vůli, nechala se jí prostupovat a prozařovat její milostí. Čistota jejího panenského těla i čistota jejího srdce ji učinily schopnou přijmout žár šířajícího Božství a nebýt jím sežehnutá (srov. Dt 4,24; Jl 2,3; Ž 50,3). „*Blaze těm, kdo mají čisté srdce, neboť oni uzří Boha*“ (Mt 5,8). Do Mariina života vešel Bůh jako paprsek, jako ohnivý výboj, podobně z něj vyšel a Maria zůstala neporušenou pannou.¹⁸

V ikonopisné tradici křesťanského Východu je známé vyobrazení Bohorodičky – Nespalitelného keře (srov. příloha č. 1). Panna Maria je znázorněna jako Neporušenost zjevující se v plamenech. Symboly čtyř evangelistů vyjadřují, že se stala nositelkou Boží přítomnosti a hlasatelkou radostné zvěsti. Radost skrze Marii září¹⁹ jako oheň, světlo, čistota. Je ovocem přítomnosti Ducha Svatého (srov. Gal 5,22). *Magnificat* je radostným zvoláním vykoupeného člověka.

Duch Svatý vstupuje do srdce každého věřícího (srov. Mt 3,11; Lk 3,16). Očišťuje je a posvěcuje svým žářem (srov. 1 Petr 1,7). Naplňuje ho Boží milostí

¹⁶ Srov. *Denní modlitba církve*. 3. antifona prvních nešpor z 1. ledna.

¹⁷ Srov. ŠPIDLÍK, Tomáš, et RUPNIK, Marko Ivan. *Viera vo svetle ikon*. Bratislava : Oto Németh, 2004, s. 153-154.

¹⁸ Srov. CÍSAŘ, Ivo. *Žena v Písmu svatém*, s. 50.

¹⁹ *Akathistos : Mariánský hymnus*. Olomouc : Refugium, 1996, s. 7.

a láskou, která v nás hoří, ale která nás neničí.²⁰ Duše pročištěná Božím ohněm lásky pak vnímá tento žár jako sladký a sjednocuje se s ním.²¹

Během bohoslužby se nitro věřících stává „hořícími keři“ skrze hláсанé Boží slovo, a zejména pak skrze eucharistii – vtělené Boží Slovo, které vnitřně očišťuje a zapaluje k životu věčnému.

I.1.3. Archa úmluvy – duchovní krása a plnost

*„Tu oblak zahalil stan setkávání
a příbytek naplnila Hospodinova sláva.“ (Ex 40,34)*

Na Pannu Marii, podobně jako na Archu úmluvy, sestoupil Duch Svatý a zastínil ji Boží mocí (srov. Lk 1,35). Celá její osoba se stala novým Božím příbytkem, novou velesvatyní izraelského národa.²² Sv. Řehoř z Nareku²³ opěvuje tajemství vtělení slovy: „*Ty, nejvyšším Otcem posilněná a zastíněná, spočíváním Ducha upravená a očištěná, obýváním Syna vyzdobená a zaštitěná...*“²⁴. Panna Maria je z vnějšku zahalena Boží mocí a v nitru naplněná Boží slávou.²⁵

Jako je Archa úmluvy ozdobená a okrášlená zlatem, tak je Maria okrášlená čistotou a ctnostmi. K podobné kráse a čistotě jsme povoláni všichni, neboť Bůh sám touží zastiňovat naši duši, tj. naplňovat ji milostmi²⁶, aby mohl nevýslovně přebývat v jejím středu²⁷. Jsme povoláni stát se Jeho velesvatyněmi, Jeho chrámy (srov. 1 Kor 6,19).

²⁰ Srov. ŠPIDLÍK, Tomáš, et RUPNIK, Marko Ivan. *Viera vo svetle ikon*, s. 153-154.

²¹ Srov. JAN OD KŘÍŽE. *Živý plamen lásky : definitivní znění s textovými variantami první redakce v poznámkách*. Kostelní Vydří : Karmelitánské nakladatelství, 2001, s. 19.

²² Srov. THURIAN, Max. *Maria, matka Pána /obraz církve/*. Brno : Nakladatelství Petrov, 1991, s. 40.

²³ Arménský světec z 10. století.

²⁴ Ukázky z Knihy nářků sv. Řehoře z Nareku. In *Parrésia : Revue pro Východní křesťanství*. Praha : Pavel Mervart, 2010, svazek 4, s. 266-267.

²⁵ Srov. LAURENTIN, René. *Pojednání o Panně Marii*. Praha : Krystal OP, 2005, s. 25.

²⁶ Srov. JAN OD KŘÍŽE. *Živý plamen lásky : definitivní znění s textovými variantami první redakce v poznámkách*, s. 88-89.

²⁷ Srov. tamtéž, s. 135.

Maria se stala nositelkou Krista ne sama pro sebe, ale aby ho přinášela druhým.²⁸ Je tak pro nás vzorem apoštolátu uskutečňovaného příkladem vlastního života v Kristu (srov. Gal 2,20).

I.2. Podstatné novozákonní sdělení o Marii

Mariin život je životem pro Boha. Je vetkán do lidsky nepochopitelných vztahů Nejsvětější Trojice. Přesto se Nový zákon zmiňuje o Matce Boží velmi skromně, jakoby její velikost měla zůstat zahalena a uchráněna od zvědavých a zkoumavých pohledů. Přesto můžeme být s jistotou přesvědčeni, že všechny události, které jsou v Mariině životě pro nás důležité, byly zachyceny.²⁹ Duch Svatý, který vedl Marii, vedl i evangelisty a vede také církve. V duchovní zkušenosti světců církve západní i východní tradice nakonec nalezneme celou řadu mariánských titulů a charakteristik.³⁰

V následující části uvedeme tři novozákonní pohledy na život Panny Marie.

I.2.1. Panenství – čistota a kontemplace

*„Žena bez manžela nebo svobodná dívka se stará o věci Páně,
aby byla svatá tělem i duchem.“ (1 Kor 7,34)*

Panenství znamená otevřenost Bohu, ochotu nechat se jím naplňovat a touhu jej vnitřně kontemplovat.³¹ „*Tvé nitro je prostornější než nebesa*“³², zaznívá v liturgii sv. Basila. Tento nezměrný prostor je v Marii připravený pro Boží přebývání.

²⁸ Srov. THURIAN, Max. *Maria, matka Pána /obraz církve/*, s. 48.

²⁹ Srov. PETRI, Heinrich, et BEINERT Wolfgang. *Učení o Marii : pracovní vydání*. Olomouc : Maticе cyrilometodějská, 1996, s. 8.

³⁰ Srov. MEZINÁRODNÍ PAPEŽSKÁ MARIÁNSKÁ AKDEMIE. *Matka Páně : Památka – Přítomnost – Naděje /List Mezinárodní papežské mariánské akademie těm, kdo se zabývají mariologií/*. Kostelní Vydří : Karmelitánské nakladatelství, 2003, č. 35.

³¹ Srov. THURIAN, Max. *Maria, matka Pána /obraz církve/*, s. 30-31.

³² Srov. *Служебник*. Москва : Издательский отдел Московского Патриархата, 1991, s. 399.

Panenství můžeme vnímat buď ve smyslu fyzickém, jako celibátní čistotu, nebo duchovním, jako vnitřní dispozici duše. K zasvěcenému životu nejsme všichni povoláni, ale všichni jsme zváni k vnitřní otevřenosti pro Boha. Bůh touží přebývat v srdcích všech lidí.

Čisté srdce, které není spoutané pozemskými touhami, které nebaží po majetku a které nestaví lidské vztahy nad lásku k Bohu, je svobodné, panenské a otvírá svůj prostor pro Boží přítomnost. „*Blaze chudým v duchu, neboť jejich je království nebeské*“ (Mt 5,3). Srdce vše odevzdávající Bohu je schopné Boha vidět (srov. Mt 5,8), kontemplovat jej a stále se mu klanět. Nechává se naplňovat a vést Duchem Svatým. Nazírání Boží lásky prorůstá osobností a zbožšťuje ji. Ta se stává postupně ikonou Krista, vyzařující Boží slávu (srov. Gal 2,20).

Panenství též znamená naprostou důvěru a odevzdanost očekávající všechno jen od Boha,³³ oproštěnost od tíživých starostí, protože Bůh dává k životu to, co je potřebné (srov. Mt 6,25-34). Proto s nadějí vzhlíží k Hospodinu (srov. Ž 145,15).

Panenství ovšem nelze oddělovat od lásky. „*Kdo se zasvěcuje Bohu čistotou, zasvěcuje se zároveň lidem láskou.*“³⁴ Láska se projevuje v činné službě bližním, v naslouchání, ve skutcích milosrdenství, v jemné, nevtíravé a ohleduplné pozornosti vůči ostatním. Kontemplace není něčím odděleným od běžného života, ale stává se jeho součástí. Všimněme si Mariiny služby u Alžběty (srov. Lk 1,39-56), jejího ochotného přijetí pastýřů při Ježíšově narození (srov. Lk 2,15-20), diskrétní pozornosti na svatbě v Káni (srov. Jan 2,1-5), nebo její obětavosti stát se matkou všech věřících (srov. Jan 19,26-27) a provázet je na cestě k Bohu (srov. Sk 1,14).

³³ Srov. THURIAN, Max. *Maria, matka Pána /obraz církve/*, s. 30-34.

³⁴ CÍSAŘ, Ivo. *Žena v Písmu svatém*, s. 50.

I.2.2. Mateřství – služba a obětavost

*„U Ježíšova kříže stály jeho matka a sestra jeho matky,
Marie Kleofášova a Marie Magdalská.“ (Jan 19,25)*

Mariino mateřství není protikladem jejího panenství, ale je způsobem jeho naplnění.³⁵ Panenství není zrušeno, ale mateřstvím získává nový rozměr a její mateřství je zároveň posvěcováno panenstvím. Nejedná se již pouze o předávání fyzického života, ale především o předávání života duchovního.³⁶ Tato výsada i závazek přechází na všechny křesťanské matky.³⁷

Panenská prázdnota, jako očekávání naplnění, která disponovala Marii pro přijetí Boha, se stala místem inkarnace Božího Slova. Maria nechává toto Slovo v sobě růst a zrodit se. Neklade mu ze své strany žádná omezení – dál zůstává pannou, neulpívá na vztahu k synu, ke svému dítěti, ale vidí ho také jako Syna Božího, čímž vytváří možnost svobodného Ježíšova působení.³⁸ Je tak nejen jeho matkou, ale zároveň i učednicí.³⁹

Mateřství také znamená dávat se bez výhrad k dispozici. Přijmout službu a s ní i nutnost sebeobětování a utrpení. Mateřská láska je láskou vydávající se a trpící. Je to láska stojící pod křížem a zároveň sama ve svém srdci ukřižovaná a přesto stále trpělivá, útěšná a plná naděje. Láska Velkého Pátku i Velikonočního jitra.

Postupně, jak dítě Ježíš roste, se od něj Marie odděluje citově a dorůstá do hloubky duchovního mateřství, až se nakonec pod křížem stane matkou celé církve (srov. Jan 19,26-27).⁴⁰ Jde o vrcholnou oběť a zároveň naplnění mateřské lásky. Maria trpí se svým synem a zcela se ho vzdává a dostává nové mateřské poslání.⁴¹ Mateřství fyzické se proměňuje v duchovní. Matka dříve sytící jen své

³⁵ Srov. THURIAN, Max. *Maria, matka Pána /obraz církve/*, s. 29-30.

³⁶ Srov. tamtéž, s. 146-147.

³⁷ Srov. tamtéž, s. 146.

³⁸ Srov. STINISSEN, Wilfrid. *Mluv s nimi o Marii : Matka Boží ve svědectví Bible*. Kostelní Vydří : Karmelitánské nakladatelství, 2005, s. 50-63.

³⁹ Srov. PETRI, Heinrich, et BEINERT Wolfgang. *Učení o Marii : pracovní vydání*, s. 85.

⁴⁰ Srov. THURIAN, Max. *Maria, matka Pána /obraz církve/*, s. 140.

⁴¹ Srov. STINISSEN, Wilfrid. *Mluv s nimi o Marii : Matka Boží ve svědectví Bible*, s. 43.

dítě je nyní povolána nasytit všechny hladovějící, napojit všechny žíznivé, odít všechny nahé, ujímat se všech potřebných (srov. Mt 25,34-40). K této službě jsme povoláni všichni. Naše nepatrná služba projevená z lásky je podílem na Mariině mateřské péči věnované Ježíši. Každá přítomnost u lůžka nemocného či podepření na mysli klesajícího se propojuje s Mariinou přítomností u Ježíšova kříže.

I.2.3. Život ve skrytosti – dar velebení

„Maria řekla: „Duše má velebí Pána a můj duch jása v Bohu, mém spasiteli, že se sklonil ke své služebnici v jejím ponížení.“ (Lk 1,46-47)

Hospodinova sláva nejzřetelněji září v prostotě a nepatrnosti, v ponížení. Archanděl Gabriel přichází zvěstovat Boží vtělení v tichosti. Setkává se s Marií v soukromí její světnice. Král králů se rodí v malém městě, v nejprostším prostředí. Andělé zvěstují Boží slávu obyčejným pastevcům, zatímco světu mocných zůstává Ježíš skryt. Maria často nerozumí, o to více však roste její důvěra v Boha. Pokorně přijímá chudobu lidského chápání, čímž vylučuje rozumářské spekulace.

Skrytost a nenápadnost však není nečinnost ani uzavření se do sebe. Kvas či sůl také nejsou patrné pohledem, přesto jejich působení v pokrmu je zřejmé (srov. Mt 5,13; 13,33). V Káni vybízí Maria Ježíše k vykonání zázraku, ale ihned ustupuje do pozadí (srov. Jan 2,3-5). Máme být světlem, které nesvítí samo sobě, ale odráží (zrcadlí) Boží slávu – velebí Boha (srov. Mt 5,14-16).

Boží chvála rozeznívá a rozechvívá jen ta srdce, která ji očekávají tiše ve skrytosti. Pravé hodnoty jsou nenápadné, nehmotné, obtížně sdělitelné – zrcadlí Ducha. Skrývají se v řeči symbolů. Skutečná krása nepotřebuje reklamu. Průzračnost diamantu se nepotřebuje obarvovat, neboť skrývá celé barevné spektrum.⁴²

⁴² Srov. ALTRICHTER, Michal. *Průručka spirituální teologie*, s. 33-34.

A naopak okázalost, chlubení, upozorňování na sebe brání zjevování Boží slávy (srov. Mt 6,1-21). Hluk ješitného srdce nedopřává prostor kontemplaci Ducha. Bůh se dává maličkým (srov. Lk 10,21). Pouze hladovějící (po Bohu) touží po nasycení (eucharistii) (srov. Lk 1,53).

Mariina čirá krása prostupuje celou církví, neboť ona je její matkou i učitelkou.⁴³ Církev neusiluje o pozornost, ale žije ve všedních okolnostech obyčejných lidí.⁴⁴ Výzdobu chrámů a lesk liturgie nelze chápat jako vnějškovou okázalost, ale symbol vyjadřující krásu duchovní. Jsou to odlesky, jež diamant víry vytváří po dopadu světla Boží milosti.

⁴³ Srov. LG, č. 62-65.

⁴⁴ Srov. THURIAN, Max. *Maria, matka Pána /obraz církve/*, s. 51.

II Mariánské aplikace v duchovním životě

Všední život Panny Marie procházel mnoha těžkostmi (antinomiemi), jež Maria uměla prožívat ve spojení s Duchem Svatým (kontemplativně, nekarikovaně). Proto v pohledu na její život mohou kontrastovat naše nevyhojená (karikovaná) místa, tedy ta, která ještě nejsou Duchem Svatým prosvětlena.

V této kapitole se postupně zaměříme na tři oblasti našeho života, ve kterých prožíváme určité napětí a v nichž často dochází k nevyváženostem. Jsou to činnost a modlitba, dále mlčení a mluvení a v neposlední řadě vedení a manipulace ve výchově dětí. Ve spojení s Marií se pokusíme o analýzu karikatur, kterých se tady obvykle dopouštíme, abychom je mohli nabídnout Kristu k uzdravení⁴⁵.

II.1. Nesprávné stáhnutí se ze života

„Své dílo konejte, dokud je čas, a on vám dá vaši mzdu ve svůj čas.“ (Sir 51,30)

Činorodost je projevem Božího Ducha (srov. Mdr 7,22). Kdo koná a tvoří nezištně pro druhé, tak se jim sebedaruje (sebeobětuje). Tím se připodobňuje k vzájemnému sebedarování Osob uvnitř Trojice. Naproti tomu však nelze každou iniciativu považovat za duchovní projev, neboť mnohdy jde jen o naši lidskou aktivitu bez předchozí konzultace s Pánem, jenž vše řídí.⁴⁶

Duch Svatý nás také může přivádět do ústraní. Možná je nám cesta vnitřního usebrání a skrytého života připravena samotným Pánem a nejlépe odpovídá našemu vnitřnímu uspořádání.⁴⁷ Pozvání ke skrytosti může být také přípravou k určité duchovní etapě, kterou máme prožít, abychom se více spojili

⁴⁵ Srov. TERSTEEGEN, Gerhard. Dopisy psány s láskou. In *Studijní texty ze spirituální teologie VII. : Texty mystiků v dějinách spirituality*. Olomouc : Refugium, 2012, s. 149.

⁴⁶ Srov. ALTRICHTER, Michal. *Příručka spirituální teologie*, s. 77.

⁴⁷ Srov. CAUSSADE, Jean-Pierre de. *Odevzdanost do Boží prozřetelnosti : milost přítomného okamžiku*. Olomouc : Refugium, 2007, s. 68.

s Bohem, jenž po nás touží a povolává nás ke službě.⁴⁸ Duch Svatý pak sám tvoří v našem nitru.

Bylo by však mylné myslet si, že setrvávat pouze na modlitbách znamená být více duchovními.⁴⁹ Rozlišení, zda jsme vedeni k viditelné službě nebo tiché skrytosti, vyžaduje trpělivé předkládání vlastního života Pánu.⁵⁰ To předpokládá utišení všech bouří našich vlastních tužeb a naslouchání něžnému hlasu Milujícího (srov. Pís 2,10-13; Iz 6,8).⁵¹

Proč je tedy v evangeliu Marie z Betánie pochválena a Marta napomenuta (srov. Lk 10,38-42)? Nejedná se o vnější činy, ale o postoj srdce. Maria se posadí k Ježíšovým nohám jako učednice, služebnice očekávající pokyny. Nestahuje se ze života, naopak usedá k jeho prameni. Její oči i srdce jsou plné Pána. Marta je v jiné situaci. Ví, co má dělat, co se sluší a co je potřeba. Přijala vznešený úkol sloužit Kristu (hostit Krista). Ale přes veškerou snahu sloužit Bohu její pohled nesměřuje na Krista, ale na sebe samu a na sestru, kterou posuzuje. Marta vyčítá Bohu, že nezjedná spravedlnost podle její představy. Její srdce nepřetéká radostí ze služby, ale ukřivděností (nespočívá v Kristu).

Toto usednutí u Krista nás také chrání před pokušením přeceňovat své dílčí úspěchy a neúspěchy. Obojí by nás mělo vést k Pánu. Zakládáme-li si příliš na svých výkonech⁵² (bez klanění se Dárci), může náš vztah k Bohu poznenáhlu utonout v moři sebeuspokojení (egoismu).⁵³ To nakonec může stát v pozadí naší překotné aktivity, nebo naopak našeho stáhnutí se ze života. Zdrojem našeho aktivního nasazování, ale i našeho pasivního spočívání má být láska k Bohu

⁴⁸ Řada osobností Starého i Nového zákona a rovněž mnoho světců se připravovalo na svoji veřejnou službu obdobím vnitřní duchovní přípravy ve skrytosti.

⁴⁹ Může jít o náš útěk od reality života (úkolů, povinností) nebo o sobectví, samolibost, určitou ctižádost žít duchovněji než ti druzí, apod.

⁵⁰ Srov. ALTRICHTER, Michal. *Příručka spirituální teologie*, s. 118-119.

⁵¹ Srov. tamtéž, s. 119.

⁵² Nemusí se jednat jen o naše vnější činy, ale i výkony duchovní – schopnost se usebraně modlit, rozjímat atd.

⁵³ Více k tématu srov. kapitola III. 2.

(mít srdce u Ježíšových nohou). On je dárce dobrého díla⁵⁴ a uspořadatelem našich nedokonalostí⁵⁵.

Naši činnost může také provázet řada obtíží, nepochopení či sporů⁵⁶ (Marta ze svého pohledu zůstala na práci sama). Snadno se nás pak může zmocnit nechut' a zahořklost. Říkáme si, že by bylo lépe od díla odejít a už se do ničeho nepouštět. Je-li však služba, kterou jsme přijali, povoláním od Pána (ne pouze naší projekcí), stává se nám věrné naplňování tohoto poslání zdrojem posvěcení a radosti v Pánu i při zakoušených těžkostech a dílčích nezdarech.⁵⁷ Tato náročnost je Božím léčebným – jemným i zraňujícím – dotekem, který vede k věčnému životu⁵⁸ a zhodnocuje naše dílo.

Ve všech našich činnostech je proto nezbytné spojení s Pánem.⁵⁹ Pak i naše neúspěchy a nedokonalosti slouží Boží věci a našemu duchovnímu růstu.⁶⁰ Boží „optika“ má jiná měřítká než naše lidská.⁶¹ Kdo si je ve svém úsilí méně jistý a stále se s důvěrou obrací k Pánu, je v Božích očích větší než ten, kdo s jistotou tvoří dokonalá díla, do nichž Boha nepustí. Pokořování neúspěchy a nepochopeními, které na nás Bůh dopouští, je mnohdy způsobem, jakým si nás Bůh k sobě vede.⁶² Proto naše dílo i celý náš život může být posvěcován pouze skrze zahleděnost do Božích očí. To je kráčení k Bohu po vlnách našich obav a neúspěchů, ale i úspěchů a poct (srov. Mt 14,29).

⁵⁴ Srov. TERSTEEGEN, Gerhard. Dopisy psány s láskou. In *Studijní texty ze spirituální teologie VII. : Texty mystiků v dějinách spirituality*, s. 120.

⁵⁵ Srov. ALTRICHTER, Michal. *Průručka spirituální teologie*, s. 74, 76.

⁵⁶ Srov. tamtéž, s. 74-75.

⁵⁷ Srov. JAN OD KŘÍŽE. *Živý plamen lásky : definitivní znění s textovými variantami první redakce v poznámkách*, 2001, s. 67.

⁵⁸ Srov. tamtéž, s. 20.

⁵⁹ Srov. ALTRICHTER, Michal. *Události ze života víry : Odpovědi k otázkám*. Olomouc : Refugium, 2012, s. 227.

⁶⁰ Srov. ALTRICHTER, Michal. *Průručka spirituální teologie*, s. 46-49.

⁶¹ Tuto skutečnost pěkně vyjadřují ikonopisci jako obrácenou prostorovou perspektivu. Rovnoběžné linie se v nekonečno nepřibližují, ale naopak se sobě vzdalují.

⁶² Srov. CAUSSADE, Jean-Pierre de. *Odevzdanost do Boží prozřetelnosti : milost přítomného okamžiku*, s. 83-86.

II.2. Špatně pochopené mlčení

„Nechť ve vás přebývá slovo Kristovo v celém svém bohatství: se vši moudrostí se navzájem učte a napomínejte a s vděčností v srdci oslavujte Boha žalmy, chválami a zpěvem, jak vám dává Duch.“ (Kol 3,16)

Mlčení může být známkou úcty ke slovu, hlubšího prožívání událostí, kontempace, nebo jednoduše projevem introvertní povahy. Na druhé straně může ukrývat uzavřenost, pýchu, kvaziduchovní stylizaci, zahořklost, neochotu se sdílet či strach z nepochopení.

Lidské vztahy se udržují prostřednictvím komunikace. Mohli bychom namítnout, že ta se projevuje i beze slov, mimikou, gesty, řečí těla. Mlčenlivé souznění (sdílení se) srdcí představuje hluboké porozumění osob. To ovšem neznamená, že mlčení je více, nežli mluvení,⁶³ nebo že slovo je povrchní, že je neduchovní. Nakolik kdo mluvíme či mlčíme, je dáno našimi individuálními sklony, výchovou i momentální situací. Především však jde o způsob našeho putování za Pánem, který si nemůžeme sami nadefinovat.⁶⁴

Jestliže se Bůh sám projevil ve své druhé osobě jako vtělené Slovo, ukazuje tím také bohonosný rozměr slovního vyjádření. Hovoříme-li ve spojení s Pánem pravdivě a k užitku svých bližních, pak je naše řeč větším zrcadlením Boží krásy než mlčení a naše slova mohou druhým přinášet Boží milost (srov. Ef 4,29). Naproti tomu lze slov zneužívat k vlastnímu zviditelňování, povýšenému posuzování, odsuzování, kritizování apod. Pak ovšem do svých slov Pána nepouštím⁶⁵ a vytvářím karikatury v komunikaci. Svými slovy rozdělují a narušují vztahy.

Podobně zahrnování bližního množstvím slov a unavujícím výčtem detailů jednostranně přetěžuje vzájemnou komunikaci.⁶⁶ Může být důsledkem našeho egocentrismu a necitlivostí vůči posluchači (jeho schopnosti vnímat, časovým

⁶³ Srov. ALTRICHTER, Michal. *Události ze života víry : Odpovědi k otázkám*, s. 229-230.

⁶⁴ Srov. ALTRICHTER, Michal, et al. *Studijní texty ze spirituální teologie II. : osoba – osobnost – osobitost*. Olomouc : Refugium, 2004, s. 21.

⁶⁵ Srov. ALTRICHTER, Michal. *Události ze života víry : Odpovědi k otázkám*, s. 229-230.

⁶⁶ Srov. ALTRICHTER, Michal. *Průručka spirituální teologie*, s. 50, 51.

možnostem apod.). Hovořit bychom neměli proto, že my sami chceme (máme potřebu), ale kvůli potřebě druhého (posluchače), kterému máme přinést „pokrm a světlo“ Slova.⁶⁷

Rovněž nelze tvrdit, že je lépe o své víře mlčet, abychom se nedotkli jinak smýšlejících. Nebo že víra je pouze osobní prožitek, který nelze sdělit. Víra je ze slyšení (srov. Řím 10,17). I když za nás hovoří především náš život tak, jak jej vnímají druzí, neznamená to, že nemáme svědčit také svými slovy (srov. Mt 10,27; 28,20; Mk 16,15). Jistěže není vhodné každému na setkání křečovitě sdělovat, jak nás víra nese. Byli jsme však k hlásání povoláni samotným Pánem a v důvěrném spojení s Ním se máme učit rozlišovat situace, být citliví vůči osobě, kterou máme před sebou a podávat vhodné svědectví, jež může zasít semínko víry.

II.3. Manipulace rodiče dítětem

„Můj synu, poslouchej otcovo kárání a matčíným poučováním neopovrhuj. Budou ti půvabným věncem na hlavě a náhrdelníkem na tvém hrdle.“ (Př 1,8-9)

Vedení a výchova dětí by neměly být pro rodiče příležitostí k realizaci svých vlastních neuskutečněných tužeb dítětem. A naopak, rodič není pouhým plnítelem dětských přání.

V dřívějších dobách byla svoboda malých dětí daleko menší, než je tomu dnes v zemích s rostoucím blahobytem.⁶⁸ Děti bývaly častěji nošeny, nebo vázány do šátku na tělo matky.⁶⁹ Mnohem více se tedy přizpůsobovaly. Můžeme si domyslet, že malý Ježíš nemohl rozhodovat o tom, kam půjde nebo kam bude nesen, ale stejně jako jiné děti se přizpůsobil požadavku svých rodičů,⁷⁰ a ti se nechávali vést andělem (spolupracovali s Duchem Svatým). V evangeliu je zaznamenáno, že Ježíš poslouchal Josefa a Marii (srov. Lk 2,51), a v dalším

⁶⁷ Srov. tamtéž.

⁶⁸ Srov. PREKOPOVÁ, Jiřina. *Malý tyran*. Praha : Portál, 2009, s. 87-89.

⁶⁹ Srov. tamtéž, s. 57.

⁷⁰ Srov. tamtéž.

verši čteme, že prospíval na duchu i na těle. Mnozí rodiče se dnes domnívají, že dětem prospějí, když odstraní všechny překážky a budou se jim snažit co nejvíce vyhovět. Nakonec však poslouchají rodiče namísto dětí.⁷¹ Toto převrácení hodnot je škodlivé. Děti necítí v rodičích pevnou oporu a ztrácejí k nim důvěru i úctu.⁷² To může ve svých důsledcích vést až k psychickým obtížím.⁷³ Děti potřebují ke svému zrání krize⁷⁴, přiměřené povinnosti⁷⁵ a pevné rodiče, kteří je povzbudí a naučí, jak zvládat náročné situace⁷⁶. Tím formují jejich zdravé sebevědomí a rozvíjejí jejich osobnost.⁷⁷

Tato formace je důležitá i pro rozvoj duchovního života dětí. Dítě, které samo neprožilo, co znamená důvěra, poslušnost a odevzdanost, bude později obtížně prožívat tyto hodnoty ve vztahu k Pánu.⁷⁸ Každodenní rodičovská výchova má duchovní rozměr. Ten se projevuje v našem celkovém jednání s dětmi. Společná modlitba, návštěva bohoslužby, vyprávění o Bohu jsou důležité akcenty, ale nebudou-li postaveny na žitých hodnotách křesťanství, stanou se časem pouze formální záležitostmi.

Podstatnou složkou ve výchově je také úcta rodičů k dítěti (srov. Ef 6,4). Vědomí, že nám bylo dítě svěřeno Bohem a není naším majetkem, nás chrání před tím, abychom jím manipulovali. Dítě nemá plnit náš záměr, ale záměr Boží. My jsme ve výchově (vznešenými) služebníky. Zatímco dítě dorůstá k vlastní svobodě, náš rodičovský úkol se pomalu naplňuje a náš vliv postupně slábne (srov. Jan 3,30).

Rozlišení, kdy požadovat poslušnost a kdy ponechat dítěti svobodu v rozhodování, jistě záleží na okolnostech, dané situaci, věku dítěte, jeho vyzrálosti apod. Ale především by v nás neměla ochabovat ochota, či spíše touha nechat se ve své rodičovské úloze vést Duchem Svatým, stále ho zvat do všech

⁷¹ Srov. tamtéž, s. 93-96.

⁷² Srov. tamtéž, s. 92-96.

⁷³ Srov. PREKOPOVÁ, Jiřina, et SCHWEIZEROVÁ, Christel. *Děti jsou hosté, kteří hledají cestu*. Praha : Portál, 2008, s. 95, 101-110.

⁷⁴ Srov. tamtéž, s. 51.

⁷⁵ Srov. tamtéž, s. 125-128.

⁷⁶ Srov. tamtéž, s. 53-60.

⁷⁷ Srov. tamtéž.

⁷⁸ Srov. tamtéž, s. 149.

výchovných rozhodnutí a stále děkovat za velikou důvěru v naše rodičovství, které se nám z Boží strany dostalo.

III Hlavní karikatury, na které Maria odpovídá

Duchovní život nespočívá pouze v chránění se hříchu, ale v úplném sebevydání⁷⁹ Pánu.⁸⁰ My však často mezi sebe a Ducha Svatého stavíme naše vlastní psychologismy,⁸¹ tedy to, co se váže k naší psychice⁸², a na čem mnohdy příliš ulpíváme. Naše srdce, duše a veškeré schopnosti (srov. Dt 6,5) nejsou zcela odevzdány Božímu Duchu, neumožňují mu tak plné působení v nás. Usilujeme sice o Ducha, ale pouze vlastními silami, bez stálého odevzdávání se a trpělivého očekávání něžného vánku (srov. 1 Kr 19,12-13). Stavíme si svoji Babylónskou věž místo důvěrného vztahu ke Spasiteli, což nás nakonec vede ke zmatku (srov. Gn 11,1-9).

Tímto „zmatkem“ (karikaturami) jsou akcentované parcuality – zdůrazňování určitých oblastí (částí) života, oproti celistvému (plnějšímu) pohledu,⁸³ nebo chybná rozlišením mezi periferními a centrálními tématy, tedy tím co je a co není podstatné v našem životě. Karikatura sama o sobě není hříchem. Primárně se nejeví jako zlo. Není explicitním (zjevným) neplněním nebo překročením Božích přikázání v morálním smyslu. Narušuje však naše pravdivé vnímání skutečnosti, kterou zužuje na výseč, jež nejvíce odpovídá naší psychice (vlastnostem, zkušenostem, znalostem apod.). Tím je oslabena schopnost správně (pravdivě) rozlišovat a jednat, což se nakonec může stát přístupovou cestou pro hřích.

V následujících dvou podkapitolách rozlišíme karikatury na skupiny podle dvou různých hledisek. Toto rozčlenění má však pouze napomoci k jejich lepšímu pochopení. Jednotlivé karikatury totiž nelze bezezbytku analyticky vyhodnotit. Už to by totiž mohlo být karikaturou. Každého z nás si volá Pán zcela jedinečným způsobem tak, jak to odpovídá naší originalitě. Proto

⁷⁹ Zcela se nechat Bohem milovat (proměňovat Boží láskou). Srov. ALTRICHTER, Michal. *Příručka spirituální teologie*, s. 21.

⁸⁰ Srov. TERSTEEGEN, Gerhard. Dopisy psány s láskou. In *Studijní texty ze spirituální teologie VII. : Texty mystiků v dějinách spirituality*, s. 121.

⁸¹ Srov. ALTRICHTER, Michal. *Příručka spirituální teologie*, passim.

⁸² Tzn. vlastností, myšlenky, emoce, touhy, ideje...

⁸³ Srov. ALTRICHTER, Michal. *Příručka spirituální teologie*, s. 16-18.

se u každého člověka mohou karikatury projevovat jinak. Konkrétní příklady karikatur v jejich krajních polohách uvádíme v poslední části této kapitoly. Vždy budeme zároveň hledět na Marii a její příklad.

III.1. Karikatura jako slepota srdce

„On pozvedl oči a řekl: „Vidím lidi, vypadají jako stromy, a chodí.“ (Mk 8,24)

Jak jsme již uvedli, karikatury se nám na rozdíl od hříchu nejeví jako zlo. V zárodku mnohdy jde o pozitivní postoje, jako je bystré uchopení nějakého jevu, dobrá idea, či vlastnost. Nejsou-li však tyto psychologismy oplodněny Duchem, zůstávají jen na úrovni našich lidských schopností. Další obtíží je, že se na ně zpravidla příliš upneme, až se stanou pro nás bohatstvím, které nás zotročuje. Jsou jako tretky, které nechceme prodat, ačkoliv bychom mohli získat nejcennější perlu (srov. Mt 13,45-46).

Podle psychologismu, z něhož karikatura vyrůstá, můžeme rozlišit:

a) Rozumové uchopení nějakého jevu

Domníváme se, že jsme správně pochopili společenský jev, dějinnou událost, chování druhých apod. a na základě vlastního rozumového úsudku si vytvoříme vlastní, třeba i velmi logickou, konstrukci. Jsme přesvědčeni, že jsme tím skutečnost uchopili a že ji celou vlastníme. V tom se ovšem mýlíme, neboť pokud jsme do svých úvah nepřizvali světlo Ducha Svatého, je náš úsudek jen velice malou výsečí reality.⁸⁴ Duch Svatý nás nejen uvádí k širšímu poznání, ale především v nás vytváří prostor pro pokoru a úctu před tajemstvím, které přebývá v každé události i osobě a které zpravidla nejsme, pro svoji zatíženost vlastní porušenou přirozeností, schopni nahlížet⁸⁵.

- Maria odpovídá mlčením. Nechává prostor pro tajemství (srov. Lk 2,19; 2,51b).

⁸⁴ Srov. tamtéž, s. 43-49.

⁸⁵ Srov. tamtéž. Výjimku tvoří osoby, které se nechaly natolik prostoupit přítomností Ducha, že jejich přirozenost byla proměněna nebeskou slávou už za jejich života na zemi. Tito lidé pak měli duchovní vzhled do události a lidských srdcí, tzv. *kardiognózi*.

b) Zaměření se na ideu (hodnotu)

Tato idea může být i velmi ušlechtilá. Avšak nepročištěna Duchem se změní v ideologii, na níž se upneme.⁸⁶ Tím ztrácíme citlivost pro vnímání sama sebe, druhých lidí, situace, prostředí a především toho, co po nás skutečně Bůh chce.⁸⁷ Touto ideologií se buď snažíme „vylepšit“ druhé a jejich dílo (stávají se z nás kritici), případně se do ní sami stylizujeme (nasazujeme si masky), nebo se k ní snažíme dospět stálým zvyšováním svojí výkonnosti v určité oblasti našeho života (směřujeme k perfekcionismu).⁸⁸

- Maria odkazuje na Krista (srov. Jan 2,4-5).

c) Charakterová vlastnost

Může jít o vlastnost negativní nebo pozitivní, vrozenou nebo získanou výchovou a vlivem prostředí, která zůstala neošetřena (nepolíbena) Duchem Svatým a rozkošatěla.⁸⁹ Karikaturou zde může být buď přímo ona vlastnost, omezující prozářitelnost naší duše⁹⁰, anebo náš boj s ní, který vedeme sami (nezveme Pána) pouze na úrovni své psychiky.⁹¹ Tím, že se více na tuto vlastnost zaměřujeme, oslabujeme komplexní rozvoj naší osobnosti.⁹²

- Maria v modlitbě a trpělivosti očekává příchod Ducha (srov. Sk 1,14).

Karikatury jsou plodem prvotního hříchu.⁹³ „Lepí se“ na naši porušenou přirozenost. Paralyzují vtékání životodárného oleje Ducha, až samy zmrtní jako fosilie bez života, bez pružnosti, bez dynamiky.⁹⁴ Stanou se z nich hromady suchopáru, zastírající nám celistvější pohled (radostný pohled na Pána).

⁸⁶ Srov. ALTRICHTER, Michal. *Příručka spirituální teologie*, s. 72-80.

⁸⁷ Srov. tamtéž.

⁸⁸ Srov. tamtéž.

⁸⁹ Srov. tamtéž.

⁹⁰ Pěstujeme si ji postojem „už jsem prostě takový“.

⁹¹ Srov. ALTRICHTER, Michal. *Příručka spirituální teologie*, s. 72-80.

⁹² Srov. tamtéž, s. 74.

⁹³ Srov. tamtéž, s. 109-110.

⁹⁴ Srov. tamtéž.

III.2. Karikatura jako tvrdost srdce

„Vždyť říkáš: Jsem bohat, mám všechno a nic už nepotřebuji! A nevíš, že jsi ubohý, bědný a nuzný, slepý a nahý.“ (Zj 3,17)

Každá karikatura určitým způsobem narušuje vztahy. A to nejen k Bohu a k bližním, ale i vztah člověka k sobě sama. Paralýza duchovního života souvisí s paralýzou vztahů. Jestliže Bůh je láska (srov. 1 Jan 4,16), znamená to, že jeho bytí je možné jen na pozadí vztahu. Veškeré Boží jednání je konáno pro někoho (ve vztahu k někomu), není samoúčelné.⁹⁵

Jsme-li stvořeni k Božímu obrazu, máme dorůstat k dokonalosti v lásce (srov. Mt 5,48). Všechny naše skutky, byť by byly samy o sobě bezvadné, nejsou-li konány z lásky, jsou prázdné a mohou být i kazem (karikaturou) Božího obrazu v nás (srov. 1 Kor 13). A stejně tak i naše nečinnost, protože ta nás uzavírá vztahům. Láska roste ve službě druhým (srov. Lk 22,24-26).

Podle způsobu narušování vztahů nyní rozlišíme tři typy karikování. Pomůžeme si analogií k trojímu pokušení Ježíše Krista na poušti.

a) Vylepšování – „... řekni tomuto kamení, ať je z něho chléb.“ (Lk 4,3b)

První pokušení Ježíše Krista se týká oblasti těla. Jde o narušování jednoty, o roztržky v mezilidských vztazích. Upneme se na naše vlastní logismata (názory, domněnky, předsudky), začneme je považovat za výlučné (nepřipouštíme jiný pohled, komplexnější, celistvější) a nadřadíme je vztahu.⁹⁶ Potom druhými buď manipulujeme, kritizujeme je a moralizujeme, anebo se vydělujeme a opouštíme⁹⁷ společenství⁹⁸ či daný úkol. Těmito logismaty mohou být dobré nápady (ideje), které chceme, aby byly přijaty, předsudky vůči bližním, které jsme si vykonstruovali, zveličování a zobecňování dílčích (nepříjemných) jednotlivostí, které vztáhneme na celek (hodnocení osoby,

⁹⁵ Srov. tamtéž, s. 62-63.

⁹⁶ Srov. tamtéž, s. 106-111.

⁹⁷ *Opouštění* nemusí být jen fyzickým odchodem, ale také neochotou ke komunikaci, sebesdílení.

⁹⁸ Pojem *společenství* je zde míněn v širším smyslu. Tedy nejen jako křesťanské „spolčo“, ale také jako farnost, rodina, komunita, přátelé, sousedé apod.

společenství nebo díla)⁹⁹, nebo bystrost ve vnímání nedokonalostí a chyb. Ulpěním na těchto logismatech se zúží naše vnímání na negativismy.¹⁰⁰ Ztrácíme citlivost pro krásné¹⁰¹ (celek duchovní plurality) a uzavíráme se ve své vlastní „denominaci“.¹⁰² Narušujeme nejen jednotu (celek) „místní církve“ (Kristovo Tělo) – tj. farnosti, rodiny, společenství, řeholní komunity apod., ale také pravdivé zrcadlení Boha v nás.

Uplatňujeme-li tímto způsobem svá logismata vůči učení Magisteria, můžeme (v krajním případě) dospět až k heretickému či schizmatickému¹⁰³ postoji. Nepřijetí podstatných pravd víry nebo některé části nauky je karikováním Kristova Těla – církve. Hovoříme o *duchovní karikatuře*¹⁰⁴ v nejširším slova smyslu. Jedná se o hrubé a záměrné vychýlení a nevyváženost, což implikuje i bludnou spiritualitu. Jinými slovy, dogmatické vybočení úzce souvisí se spirituálním vybočením.¹⁰⁵

Z herezí můžeme zmínit např. ariánství, sabellianismus, markionismus apod.¹⁰⁶ Ze schizmatických narušení jednoty Kristova těla zmiňme např. rozdělení po Chalcedonském koncilu, velké schizma mezi východní a západní církví, protestantismus apod.

V novozákonních spisech nalezneme četná varování před svody bludných nauk (srov. např. Lk 21,8; Gal 1,6-12; Kol 2,8; 1 Tim 6,20-21) a štěpením jednoty církve (srov. např. Jan 17,17-23; 1 Kor 12,4-31; Ef 4,1-16). Stejně

⁹⁹ Takže se nám jeví *všechno* jako špatné.

¹⁰⁰ Srov. ALTRICHTER, Michal. *Příručka spirituální teologie*, s. 106-111.

¹⁰¹ Srov. tamtéž.

¹⁰² Srov. tamtéž, s. 107.

¹⁰³ Hereze je vědomé odmítání základních článků víry. U schizmatu jde o vědomé odmítnutí některé části nauky, což narušuje vzájemnou jednotu.

¹⁰⁴ Pojmy „*duchovní karikatura*“, „*karikatura duchovního života*“ a „*karikatura v duchovním životě*“ zde naznačují míru karikování v dogmatickém smyslu v souvislosti se spirituálním životem. Na jiných místech této práce (podobně i v jejím názvu) nemá uvedení některého z těchto termínů takovýto význam a je myšleno pouze v obecném smyslu jako karikování Božího obrazu v nás a proto se přímo nevztahuje k dané skupině karikatur.

¹⁰⁵ Srov. POSPÍŠIL, Ctirad Václav. *Jako v nebi, tak i na zemi : náčrt trinitární teologie*. 2. vyd. Praha : Krystal OP, 2010, s. 50-53. Nebo srov. POSPÍŠIL, Ctirad Václav. *Ježíš z Nazareta, Pán a Spasitel*. 3. vyd. Praha : Krystal OP, 2006, s. 27-32.

¹⁰⁶ Srov. tamtéž, s. 227-249. Nebo srov. tamtéž, s. 128-177.

tak mnozí apoštolští a církevní otcové upozorňovali na tuto nebezpečí. Za všechny jmenujme např. sv. Justina nebo sv. Ireneje z Lyonu.

- Maria je poslušná Božímu slovu (srov. Lk 1,38)

b) Vlastnění a moc – „*Tobě dám všechnu moc i slávu těch království, poněvadž mně je dána, a komu chci, tomu ji dám: Budeš-li se mi klanět, bude to všechno tvé.*“ (Lk 4,6-7)

Druhé pokušení Ježíše dopadá do psychické sféry osoby a souvisí s našim přirozeným a mnohdy neuvědomělým tíhnutím k určitému typu extrému (v určitém smyslu „hereze“).¹⁰⁷ Vztahy sice přímo neštěpíme, ale zanášíme je našimi nesvobodnými přístupy k druhým.

Do této skupiny karikatur bychom mohli zařadit upřílišněné sledování vnějškovosti (přirozenosti) druhých, jejich posuzování a zařazování do svých vlastních kategorií (nálepkování),¹⁰⁸ čímž zužujeme své vnímání na vnějškovost druhého a nenecháváme prostor pro neuchopitelnost, hloubku a pravou podstatu (hypostázi) osoby.¹⁰⁹ Často se zde projevuje naše netrpělivost a netolerance vůči odlišnosti druhého, jeho duchovní fázi (srov. Lk 9,54-56). Nebo své chování (svoji přirozenost) schováváme za masky, vylepšujeme se, abychom se zalíbili¹¹⁰ druhým lidem.¹¹¹ Stylizujeme do pózy, která nám není vlastní, a karikujeme to, co do nás vložil Bůh.¹¹² Napodobováním cizích darů omezujeme plné rozvinutí našich originálních talentů.¹¹³ Kritizování nebo podbízění se druhým může být také snahou získat nad nimi moc.

Dogmaticky se tento typ karikatur může projevovat jako určitý extrém. Nevzdalujeme se, nebo lépe řečeno se nechceme vzdálit od pravověrné nauky (nechceme rušit jednotu Kristova Těla), ale naše spiritualita je v určité oblasti

¹⁰⁷ Srov. ALTRICHTER, Michal. *Příručka spirituální teologie*, s. 82-92.

¹⁰⁸ Srov. tamtéž, s. 106-108.

¹⁰⁹ Srov. tamtéž.

¹¹⁰ V pozadí může stát snaha získat (zmocnit se) přátelství nebo vliv u významné osoby.

¹¹¹ Srov. ALTRICHTER, Michal. *Příručka spirituální teologie*, s. 108-113.

¹¹² Srov. tamtéž, s. 107.

¹¹³ Srov. tamtéž.

mylná, což můžeme nazvat *karikaturou duchovního života*¹¹⁴. Patří sem např. upřílišněný materialismus, racionalismus, sentimentalismus apod.¹¹⁵ Nezáměrně si vytváříme vlastní (pseudo) duchovní svět (svůj vlastní celek), který nejvíce odpovídá našemu psychickému založení a sklonům.¹¹⁶ Tyto postoje mohou souviset s nedostatečnou znalostí a pochopením věrouky, její neúplnou propojeností s každodenním duchovním životem, případně s nezájmem o hlubší poznání Boha a stále rostoucí vztah k Němu. Více, než hledání toho, co nám skutečně Bůh připravil a kde nás chce mít (otevřenost očekávající Ducha), se pro nás stává podstatnější naše vlastní vnímání a prožívání spirituality (uzavřená teologie podle nás, z naší strany).¹¹⁷

Sklony k jednostrannostem v duchovním životě se vyskytovaly už v prvotní církvi. Proto se v Novém zákoně setkáváme s výzvami proti zahalečům (srov. 2 Te 3,6-12), přehnanému materialismu (srov. např. Mt 6,24; Flp 3,17-19), spiritualismu (srov. Jak 2,14-26) nebo s nabádáním ke střízlivosti a bdělosti (srov. 1 Petr 5,8-10). V tomtéž smyslu hovořili i zakladatelé mnišského života sv. Antonín Veliký¹¹⁸ a sv. Benedikt.¹¹⁹

- Mariiným bohatstvím a mocí je její chudoba a pokora (srov. Mt 5,3)

c) Sebepropagace – „*Pak ho ďábel přivedl do Jeruzaléma, postavil ho na vrcholek chrámu a řekl mu: „Jsi-li Syn Boží, vrhni se odtud dolů; vždyť je psáno ,andělům svým dá o tobě příkaz, aby tě ochránili‘ a ,na ruce tě vezmou, abys nenarazil nohou svou na kámen‘.*“ (Lk 4,9-11)

Tato skupina karikatur stáčí pozornost člověka k sobě samému. Buď jsme příliš závislí na mínění druhých o naší osobě, nebo potřebujeme sami sobě

¹¹⁴ Viz poznámka č. 105.

¹¹⁵ Srov. ŠPIDLÍK, Tomáš. *Prameny světla : (Příručka křesťanské dokonalosti)*. Olomouc : Refugium, 1995, s. 25-28.

¹¹⁶ Srov. ALTRICHTER, Michal. *Příručka spirituální teologie*, s. 82-83.

¹¹⁷ Srov. tamtéž, s. 48, 113-114.

¹¹⁸ Srov. Sv. ATANÁŠ, *Život sv. Antonína Poustevníka*. Olomouc : Refugium, 1996, passim.

¹¹⁹ Srov. Benediktovo známé pravidlo „Ora et labora“.

(případně i Bohu) dokazovat své schopnosti.¹²⁰ V prvním případě na sebe upozorňujeme, chceme být obdivováni, chváleni nebo utěšováni (také zkoušky a těžkosti můžeme takto zneužívat). Ve druhém se stále snažíme sami sebe překonávat a zabředneme do perfekcionismu. Jde však o perfekcionismus jen z našeho pohledu a bez přítomnosti Ducha, bez vztahu.¹²¹ To je v protikladu s Ježíšovým požadavkem dokonalosti – být dokonalý ve vztahu (srov. Mt 5,43-48). V obou případech jsme zaměřeni především na sebe a na svůj výkon. Ochladuje se naše laskavost, citlivost a pochopení pro nedokonalosti druhých. Naše vidění se stává povrchním. Vytrácí se nám pravý smysl hodnot.¹²²

Karikatury tohoto typu můžeme označit jako *karikatury v duchovním životě*¹²³. Vnějškově jsme sice ortodoxní, ale ztrácíme vřelost ve vztazích. Pravověří je pro nás jen formou, ačkoliv si to nemusíme uvědomovat.¹²⁴ Dogmaticky máme vše nastudované a srovnané, snažíme se vyhýbat všem extrémům, ale přitom jako bychom zapomněli na Boha. Máme náběh k samospasitelství (získat si spásu vlastním výkonem). Podvědomě se dokonce můžeme snažit Boha něčím „oslnit“, např. stupňujeme množství modliteb, dobrých skutků, záslužných aktivit a sebeobětování, ale ke skutečnému setkání s živým Kristem nedojde. Skrupulózně rozlišujeme každý detail svého života (cedíme komáry – srov. Mt 23,23-24), ale na radostné setkání s Pánem v eucharistii se netěšíme. Při modlitbě jsme více zaměřeni na svoji soustředěnost, pocity, fyzické postoje a vznešená slova, ale Pána do srdce nepustíme. A tak i když nám možná srdce hoří, Pána nepoznáváme (srov. Lk 24,31-32).

V Písmu svatém se můžeme setkat s výzvami ke skrytosti, diskrétnosti (srov. např. Mt 6,3-8; 16-21), nevyvyšování se (srov. např. Mk 10,42-45; Lk 18,10-14), k sebezapření a vytrvalém následování Ježíše (srov. např. Lk 9,23-26; Jan 15,4-11; Kol 3,1-4; Žid 12,1-3), k vroucnosti ve vztahu k Bohu

¹²⁰ Srov. ALTRICHTER, Michal. *Příručka spirituální teologie*, s. 18.

¹²¹ Srov. tamtéž, s. 72-80.

¹²² Význam hodnoty spočívá ve vztahu (hodnota nemůže být sama pro sebe). Srov. ALTRICHTER, Michal. *Příručka spirituální teologie*, s. 78.

¹²³ Viz poznámka č. 105.

¹²⁴ Také bychom mohli hovořit o „farižejství“ ve smyslu dokonalého zachování Zákona bez vztahu.

(srov. např. Iz 29,13; Mt 7,21-22; Mt 25,11-13; Zj 3,16). O důležitosti úplného odevzdání se Bohu píší také křesťanští mystikové např. sv. Jan od Kříže, sv. Ignác z Loyoly a další.

- Bůh se sklání k Marii jako k nepatrné (ponížené) služebnici (srov. Lk 1,48)

III.3. Panna Maria Sedmibolestná jako obměkčení kamenných srdcí¹²⁵

*„ – i tvou vlastní duší pronikne meč –
aby vyšlo najevo myšlení mnohých srdcí.“ (Lk 2,35)*

Zahledíme se nyní na Pannu Marii Sedmibolestnou. Její srdce bylo zraňováno pro lidskou hříšnost a její bolest doplňovala míru utrpení Ježíše Krista. Svojí spoluprací na Božím vykupitelském díle se Maria stala v řádu milosti naší matkou.¹²⁶ A svým rozléváním Boží krásy¹²⁷ vyhojuje naše vnitřní pokřivení.

Budeme uvažovat nad jejími sedmi ranami¹²⁸ a ke každé z nich analogicky přiřadíme určitý typ karikatury. Uvádíme vždy dvě krajní polohy, přičemž by bylo zjednodušené tvrdit, že protiklady jsou usmířeny v geometrickém středu.¹²⁹ A hledat křečovitě střed by se samo mohlo stát karikaturou, pózováním nebo vlašnou prostředností (Zj 3,15-16).¹³⁰ Cílem není, abychom usilovali o vyváženost – symetrii podle našich představ, ale o harmonii¹³¹, kterou zjednává

¹²⁵ Pravoslavní křesťané titulují „Pannu Marii Sedmibolestnou“ také jako „Obměkčení kamenných srdcí“. Srov. Divotvorná ikona ze Svaté Rusi putovala u nás. In *Hlas pravoslavi*. Praha : Pravoslavná církev v českých zemích, 2007, č. 11-12, s. 16.

¹²⁶ Srov. LG, č. 61.

¹²⁷ Srov. MEZINÁRODNÍ PAPEŽSKÁ MARIÁNSKÁ AKDEMIE. *Matka Páně : Památka – Přítomnost – Naděje /List Mezinárodní papežské mariánské akademie těm, kdo se zabývají mariologií/*, č. 33.

¹²⁸ Srov. *Denní modlitba církve*. 15. září, Památka Panny Marie Bolestné.

¹²⁹ Srov. ALTRICHTER, Michal, et al. *Studijní texty ze spirituální teologie II. : osoba – osobnost – osobitost*, s. 90-99.

¹³⁰ Srov. tamtéž.

¹³¹ Podíváme-li se na arménský kříž – tzv. chačkar – bohatě zdobený ornamenty, můžeme si všimnout drobných odlišností jeho levé a pravé poloviny. Není zde symetrie, a přesto působí kříž harmonicky (srov. příloha č. 2).

Duch Svatý očekávající pozvání do našich vychýleností, aby je mohl proměnit – urovnat k naší spáse a Boží oslavě.¹³²

- První rána – při předpovědi Simeonově (srov. Lk 2,34-35)
 - řád a spontaneita

Udržování a dodržování řádu, ať již v duchovním či v běžném všednodenním životě, nás chrání před svévolí nechat se vést jen svými momentálními city a náladami. Může však vést k formálnosti, povrchnosti, k pouhému konání povinnosti pro povinnost a nevnímání Ducha Svatého. Spontaneita může přinést zmatek nebo oživovat a dodávat dynamiku stanovenému řádu.

Když Maria přinesla Ježíše do chrámu, plnila to, co bylo předepsáno v Zákoně (srov. Lk 2,22-24). Zároveň však byla otevřená k přijetí Simeonovy předpovědi. Starozákonní oběť tak získala novozákonní naplnění.

- Druhá rána – při útěku do Egypta (srov. Mt 2,13-15)
 - práce a kontemplace

Nemyslíme nyní obecnou potřebu rozdělení času mezi modlitbu a práci, ale spíše jednání v konkrétní situaci. Chceme-li například někomu pomoci a pouze se za něj modlíme a očekáváme Boží zásah, aniž bychom se sami konkrétně nasadili, pak může jít o karikaturu. Na druhé straně může být naše horlivost k pomoci spíše ke škodě, je-li vedena jen z našeho úhlu pohledu bez vnímání toho, co je objektivně potřebné a k čemu jsme Duchem Svatým vedeni.

Maria s Josefem neprosili, aby je Bůh zbavil všech nepřátel, ale podle vedení Ducha Svatého aktivně jednali kvůli Ježíši.

¹³² Srov. ALTRICHTER, Michal, et al. *Studijní texty ze spirituální teologie II. : osoba – osobnost – osobitost*, s. 90-99.

- Třetí rána – při hledání ztraceného Ježíše v jeruzalémském chrámě (srov. Lk 2,41-52)
 - profánní a duchovní

Jsme-li příliš praktičtí a zaměření na vnějškovou formu, může se nám vytrácet duchovní vnímání. Na příklad při příchodu do chrámu můžeme vnímat více to, jak je uklizen a vyzdoben, než Pána, za nímž jsme přišli. Ale pokud s poukazem na duchovní priority opomíjíme praktickou potřebu zajistit i zcela profánní záležitosti, může jít o vnímání pseudoduchovní.

Maria zcela prakticky hledala své dítě. A vešla do chrámu, aby Ježíše našla.

- Čtvrtá rána – při cestě na Golgotu
 - mlčení a mluvení

Rozpoznání, kdy k dané záležitosti mlčet a kdy promluvit, je darem moudrosti (srov. Př 12,18). Mlčení ke zlu může znamenat podílení se na zlém. Okomentovat však každý nedostatek může být projevem pýchy, nelásky či netolerance vůči bližním. Povzbuzení bližního v pravý čas může být pro něj posilou. Snaha o nápravu věci, či o projevení účasti bez citlivého vnímání situace může rozmnožit bolest a potíže.

Maria, která se v těžké situaci setkala s Ježíšem, mu byla posilou a oporou v jeho spasitelném díle. Možná šlo o podporu beze slov, rozhodně však bez povrchního sentimentu či výčitek. Maria důvěřovala Ježíši, Božímu Synu a Spasiteli.

- Pátá rána – při ukřižování Ježíše
 - pasivita a aktivita

Duchem svatým vedená aktivita přináší dobré plody i navzdory nepříznivým podmínkám a nepochopení. Nesprávně pochopená aktivita může přinést osobní uspokojení i úspěšnost díla, často ovšem bez trvalých duchovních hodnot. Může vést k sebepropagaci. Pasivita může být známkou nezájmu či zahořklosti. Zvolená či přijatá pasivita může být prostředkem ke ztišení a dozrávání k větší hloubce aktivního života s Bohem.

Maria pod křížem může působit pasivně. Její přítomnost je však skrze přijaté utrpení aktivní spoluprací na díle vykoupení.

- Šestá rána – při snímání Ježíše z kříže
 - podřízenost a prosazování

Prosazování vlastních názorů může vést k tvrdosti, netoleranci a nepřijetí druhého, ale může být rovněž pevným setrváním v pravdě. Podřízenost může znamenat bezzásadovost či servilitu nebo také pokoru a záměrné umenšení se pro vyšší dobro (dobro druhého).

Maria neorganizuje pohřeb svého syna. Pokorně přijímá službu a útěchu těch, jež dříve ze strachu stáli opodál. Nevyčítá jim jejich předchozí zbabělost.

- Sedmá rána – při ukládání Ježíše do hrobu
 - konzervativismus a pokrokovost

Konzervativní postoj zajišťuje stabilitu před svévolnými a povrchními změnami, může se však sám stát jen povrchní a statickou formou bránící pozitivnímu rozvoji. Pokrok může být pouhým módním trendem bez hlubšího přínosu nebo citlivým vnímáním doby a reakcí na konkrétní potřeby.

Maria jako starozákonní služebnice Pána a jako novozákonní Matka církve je schopná vnímat vanutí Božího Ducha. Ač všemu přesně nerozumí, přesto vidí

temnotu hrobu jako předzvěst slávy Vzkříšení. Nechá Ježíše podle tradic pohřbít, ale to neumenšuje její víru, že brzy spatří svého Syna v oslaveném těle.

IV Formy vyhojení

Maria nechala svoji lidskou přirozenost zcela prostoupit Duchem Svatým, který uspořádával její vnější postoje, jednání a činy. Vše vycházelo z jejího nitra (srov. Lk 1,46-47) jako syntéza ducha v Duchu. Z pohledu spirituality křesťanského Východu bychom mohli hovořit o zbožštění – teozi, o němž Otcové píší jako o dokonalosti duchovního života člověka.¹³³ Pro Marii proto nebylo obtížné volit ve svém životě takové jednání, které ji více přibližovalo k Bohu.¹³⁴ Mohli bychom také hovořit o jisté eleganci, distinkci a decentnosti Mariiny duše.

Jako země Chavíla, plná kvalitního zlata, vonné pryskyřice a drahokamů (srov. Gn 2,11-12), je Panna Maria zcela naplněna a provoněna Duchem Svatým. A jako se Chavíla těší na vláhu pramene, tak Maria očekává vše jen od svého Pána¹³⁵. Ona je nám vzorem i průvodkyní na naší duchovní cestě. Je naší starostlivou matkou předkládající Kristu prosby za proměnění „vody“ našich karikatur v „kvalitní víno“ života zakotveného v Duchu Svatém (srov. Jan 2,3-10).

V tomto oddíle se budeme zamýšlet nad Mariiným životem a jejími ctnostmi, nad její pokorou, citlivostí v komunikaci a vyzrálými vztahy. A skrze Mariinu krásu necháme protékat všemi oblastmi našeho života hojivý olej Ducha Svatého, který přináší vyhojení našich vychýleností.

¹³³ Srov. ALTRICHTER, Michal, et al. *Studijní texty ze spirituální teologie II. : osoba – osobnost – osobitost*, s. 122-125.

¹³⁴ Srov. IGNÁC Z LOYOLY. *Duchovní cvičení*. Olomouc : Refugium, 2005, č. 23, s. 18.

¹³⁵ Srov. THURIAN, Max. *Maria, matka Pána /obraz církve/*, s. 30-34.

IV.1. Mariina kontextuální pokora

„Jak to, že ke mně přichází matka mého Pána?“ (Lk 1,43)

Ačkoliv se Marii dostalo skrze vtělení Božího Syna výsostného postavení, ona sama se cítí pokornou služebnicí vykupitelského díla.¹³⁶ Touží zůstat nepatrnou, aby se nic nestavělo mezi ni a Boží osvěcující lásku.¹³⁷ V této prostotě může zářit Boží krása, neboť Maria se nechlubí dary, které obdržela, ale klaní se Dárci.¹³⁸ Díky této otevřenosti pro Boží tajemství se jí dostává privilegia první učednice, jak ji také vnímá Ježíš.¹³⁹ Odmítá její chválu pro samo fyzické mateřství a vyzdvihuje její oddanost Božímu slovu (srov. Mt 12,47-50; Mk 3,32-35; Lk 11,27-28).¹⁴⁰ Tato Mariina prozářitelnost Duchem svatým přivádí ostatní ke chválení Boha.¹⁴¹

Pokora je projevem lásky a raduje se ze služby.¹⁴² Vědomím, že skrze jednotvárné a neatraktivní plnění povinností sloužíme Pánu svého srdce (srov. Mt 25,40), překonáváme všechnu nechuť i únavu. Všechny překážky, protivenství a oběti nejsou těžké, jestliže nás pohání láska (srov. Mt 11,29-30). Ten, kdo zamilovaně slouží druhému, je nezištný (srov. 1 Kor 13,4-5). Nejedná kvůli svému prospěchu, odměně, pochvale, uznání, vyhýbá se okázalosti. Odměnou je niterně prožívaný vztah s milujícím Bohem, který se skrytě zjevuje v srdci a prozařuje celou lidskou osobu.

Dalším projevem pokory je poslušnost. Není vždy snadné následovat vůli našich nadřízených. Jestliže se však jejich rozhodnutí nestaví proti Božím nařízením, je nám poslušnost k našemu prospěchu (srov. Žid 13,17). Poslušnost umenšuje vlastní plány, aby mohlo růst Boží dílo (srov. Jan 3,30). Maria celý život s bezpodmínečnou poslušností spolupracovala s Bohem.¹⁴³ Tak se mohla

¹³⁶ Srov. RM, č. 46.

¹³⁷ Srov. THURIAN, Max. *Maria, matka Pána /obraz církve/,* s. 78.

¹³⁸ Srov. ALFONS MARIA DE LIGUORI. *Vznešenosti Panny Marie II.* Olomouc : Matice Cyrilometodějská, 2009, s. 172.

¹³⁹ Srov. PETRI, Heinrich, et BEINERT Wolfgang. *Učení o Marii,* s. 56.

¹⁴⁰ Srov. RM, č. 20.

¹⁴¹ Srov. THURIAN, Max. *Maria, matka Pána /obraz církve/,* s. 78-79.

¹⁴² Srov. ALFONS MARIA DE LIGUORI. *Vznešenosti Panny Marie II,* s. 173.

¹⁴³ Srov. RM, č. 13.

stát nástrojem Jeho vůle, první z maličkých, jimž se zjevuje Boží moudrost (srov. Mt 11,25).¹⁴⁴ Pokora se neprosazuje, ale ustupuje do pozadí (srov. Jan 2,5), přijímá autoritu. Rozlišuje mezi malichernostmi a skutečnými hodnotami.

Všechny tyto atributy Mariiny pokory mohou povstávat jedině na pozadí vztahu. Maria není pokornou kvůli dosažení ctnosti. Její pokora pramení z lásky a oddanosti Hospodinu.

IV.2. Mariino rozlišování, kdy lze hovořit a kdy mlčet

„Ale Maria to všechno v mysli zachovávala a rozvažovala o tom.“ (Lk 2,19)

Správně rozlišit, kdy hovořit a kdy mlčet, můžeme jen na základě předchozího pozvání Trojjediného do naší komunikace, neboť Otec a Syn spolu komunikují v Duchu, který nás obdarovává schopností vytvářet jednotu a prožívat vztahy.¹⁴⁵ V tomto kontextu také nahlížeje na Mariino jednání.

Předně si můžeme povšimnout, že Maria je velmi diskrétní. Událost vtělení Ježíše přijímala jako tajemství. Duchovní prožitky jsou určeny především nám samým. Jsou obtížně vyjádřitelné, protože promlouvají k našemu srdci (srov. Lk 2,19; 2,51) zcela jedinečným a neopakovatelným způsobem.¹⁴⁶ To neznamená, že o svém duchovním životě nemáme sdělovat nic. Vždyť jsme povolání ke svědectví o Boží kráse (srov. Ž 66). Ale je třeba s tímto slovem zacházet jako se vzácným pokladem, který není určen všem.¹⁴⁷ Záleží také, zda se chci pochlubit, jak mne Pán vyznamenává, nebo zda chci svým svědectvím zpívat Bohu *Magnificat*.

¹⁴⁴ Srov. tamtéž, č. 17.

¹⁴⁵ Srov. ALTRICHTER, Michal, et al. *Studijní texty ze spirituální teologie II. : osoba – osobnost – osobitost*, s. 13-14.

¹⁴⁶ Srov. CAUSSADE, Jean-Pierre de. *Odevzdanost do Boží prozřetelnosti : milost přítomného okamžiku*, s. 77.

¹⁴⁷ Srov. ALTRICHTER, Michal. *Příručka spirituální teologie*, s. 80.

Měli bychom přihlížet také k individuálnímu růstu a zrání druhé osoby.¹⁴⁸ Alžběta poznala přítomnost Spasitele v Mariině nitru a z Mariiny duše vytryskla opravdová radost. Jejich srdce souzněla a Maria mohla vyjevit, jak veliké věci s ní Pán učinil (srov. Lk 1,46-49).

Naproti tomu Josef chápal Mariin požehnaný stav jen na lidské úrovni. Měl nejprve dozrát k přijetí tak velikého tajemství, projít krizí vnitřních bojů a pochybností, vzdát se svých vlastních plánů a představ, aby mohl být osloven Bohem. Maria mu tuto nepřipravenost nevytýkala. Stejně tak mu nevytýkala, že nezajistil důstojné místo pro narození Spasitele. Projevovala úctu k jedinečnosti jeho osoby a tím i úctu k Bohu, který si sám Josefa vede.¹⁴⁹ Důvěřovala, že Bůh o každé jejich situaci ví a že s nimi ji prožívá.¹⁵⁰

Důležitější než zjednání nápravy a odstranění nedostatku, který shledáváme na bližním je úcta k osobnostnímu růstu člověka a respekt vůči Božímu vedení,¹⁵¹ i když chyby druhého mohou být pro nás křížem.¹⁵² Věci do pořádku nejsme schopni dát my, ale jedině Pán.¹⁵³ Zvát Boha, inkarnovat Krista do prožívaných obtíží, je jediným adekvátním řešením.¹⁵⁴ Naše mlčení neznamená, že problém nevidíme, ale že jej dobrovolně snášíme z lásky k Pánu.¹⁵⁵

Můžeme-li nedostatek řešit, aniž bychom se dotkli toho, kdo situaci nezvládl, udělejme to. Ale jednejme, podobně jako Maria v Káně, ve spolupráci s Pánem (srov. Jan 2,3) a zůstaňme diskrétní. Nedávejme najevo, že jsme to my, kdo si všiml a správně zareagoval (srov. Mt 6,3).¹⁵⁶

¹⁴⁸ Srov. tamtéž, s. 75.

¹⁴⁹ Srov. ALTRICHTER, Michal, et al. *Studijní texty ze spirituální teologie II. : osoba – osobnost – osobitost*, s. 33.

¹⁵⁰ Srov. ALTRICHTER, Michal. *Příručka spirituální teologie*, s. 47-48.

¹⁵¹ Srov. ALTRICHTER, Michal, et al. *Studijní texty ze spirituální teologie II. : osoba – osobnost – osobitost*, s. 33.

¹⁵² Srov. tamtéž, s. 37-46.

¹⁵³ Srov. CAUSSADE, Jean-Pierre de. *Odevzdanost do Boží prozřetelnosti : milost přítomného okamžiku*, s. 72.

¹⁵⁴ Srov. ALTRICHTER, Michal, et al. *Studijní texty ze spirituální teologie II. : osoba – osobnost – osobitost*, s. 51-52.

¹⁵⁵ Srov. tamtéž, s. 42.

¹⁵⁶ Srov. ALTRICHTER, Michal. *Příručka spirituální teologie*, s. 73.

Jestliže však někdo kolem sebe šíří zlo, neměli bychom mlčet.¹⁵⁷ Je-li zlo vyjeveno, ďábel je odhalen a prchá.¹⁵⁸ Pojmenovat zlo správnými slovy a ve vhodnou chvíli ovšem můžeme jen ve spojení s Dárcem dobra. Přitom je důležité neodsuzovat provinilou osobu, ale žehnat jí.¹⁵⁹

IV.3. Maria zpovzdálí sleduje Kristovu vykupitelskou činnost

*„Přišla za ním jeho matka a bratři,
ale nemohli se k němu dostat pro zástup.“ (Lk 8,19)*

Od počátku svého mateřství se musela Maria postupně vzdávat svého rodičovského pouta a proměňovat lidský vztah na vztah duchovní. Učila se chápat, že Ježíš nepatří jí, ale Bohu.¹⁶⁰ Max Thurian vidí v události obřizky – obětování Páně – předobraz liturgie,¹⁶¹ kdy Maria přináší oběť mateřské lásky tím, že odevzdává svého syna Bohu a zcela se vzdává mateřského nároku.¹⁶² Během Mariina života se fyzické mateřství postupně proměňuje v mateřství duchovní,¹⁶³ což vrcholí v hodině kříže, kdy se stává univerzálním mateřstvím celé církve.¹⁶⁴

Pro rodiče nebývá snadné přijmout dospívání a osamostatňování svých dětí. Mnozí chtějí dál modelovat jejich životy podle vlastní představy. Ale Bůh si vede každého osobitou cestou, kterou pro něj připravil.¹⁶⁵ Dítě je především dílo Boží, které Bůh tvoří skrze lidské „ano“. Je originálním zrcadlením Boží krásy

¹⁵⁷ Srov. ALTRICHTER, Michal, et al. *Studijní texty ze spirituální teologie II. : osoba – osobnost – osobitost*, s. 46.

¹⁵⁸ Srov. IGNÁC Z LOYOLY. *Duchovní cvičení*, č. 326, s. 110.

¹⁵⁹ Srov. ALTRICHTER, Michal, et al. *Studijní texty ze spirituální teologie II. : osoba – osobnost – osobitost*, s. 46-47.

¹⁶⁰ Srov. RM, č. 20

¹⁶¹ Srov. THURIAN, Max. *Maria, matka Pána /obraz církve/*, s. 91.

¹⁶² Srov. tamtéž, s. 88-89.

¹⁶³ Srov. RM, č. 20-24.

¹⁶⁴ Srov. tamtéž, č. 45.

¹⁶⁵ Srov. ALTRICHTER, Michal, et al. *Studijní texty ze spirituální teologie II. : osoba – osobnost – osobitost*, s. 33.

nad naše pochopení.¹⁶⁶ Radovat se z jinakosti dítěte znamená klanět se Tvůrci.¹⁶⁷ Přestože jsme dítě fyzicky přivedli na svět, jeho osoba pro nás zůstává tajemstvím.¹⁶⁸ Rodičovství znamená službu, nikoli vlastnění. Má vést k Boží oslavě.

V tomto liturgickém kontextu můžeme také rodičovství nahlížet. Výchovu dítěte můžeme chápat jako liturgii slova, přípravu na obětování. Bohoslužba oběti spočívá v odevzdávání a přeměně citového pouta mezi rodiči a dětmi na vztah duchovní. Epikletickým zvaním Ducha Svatého a asketickým zříkáním se vlastních nároků na život dítěte vyrůstají ze vztahu duchovní hodnoty.¹⁶⁹ Rodičovství pak není jenom rolí (pózou naší osobnosti), ale skutečným povoláním k duchovnímu životu. Obětním darem této celebrace je dítě, které jsme pečlivě „vypěstovali“ a které přinášíme, aby bylo Duchem Svatým proměňováno do podoby Krista.

Ježíš nás učí, že duchovní vztahy jsou hodnotnější než pokrevní (srov. Mk 3,34-35; Lk 8,21; Lk 18,29-30).¹⁷⁰ Nejsou vázány na příbuzenství, ale jsou zakotveny v dárci vztahů – Nejsvětější Trojici.¹⁷¹

Zduchovňování vztahů se ovšem netýká jen pokrevního příbuzenství, ale všech vztahů, které během života vytváříme.¹⁷² Naše srdce mají být stále nasměrována na Krista. To je základní vztah, který je ontologickou podmínkou našeho duchovního života. Ostatní vztahy jsou participací (podílem) na tomto základu.¹⁷³ To jejich hodnotu neumenšuje, naopak zhodnocuje. Takové vztahy nezotročují, ale vedou k radostné a svobodné službě jednoho druhému. Vzdáme-li se citové závislosti na člověku a touhy jej vlastnit kvůli Kristu, neznamená to

¹⁶⁶ Srov. ALTRICHTER, Michal. *Příručka spirituální teologie*, s. 80.

¹⁶⁷ Srov. ALTRICHTER, Michal, et al. *Studijní texty ze spirituální teologie II. : osoba – osobnost – osobitost*, s. 49.

¹⁶⁸ Srov. tamtéž, s. 16.

¹⁶⁹ Srov. tamtéž, s. 38.

¹⁷⁰ Srov. THURIAN, Max. *Maria, matka Pána /obraz církve/*, s. 123.

¹⁷¹ Srov. ALTRICHTER, Michal, et al. *Studijní texty ze spirituální teologie II. : osoba – osobnost – osobitost*, s. 14-17.

¹⁷² Srov. ALTRICHTER, Michal. *Příručka spirituální teologie*, s. 73.

¹⁷³ Srov. tamtéž.

ztrátu vztahu, ale jeho očištění a posvěcení, ačkoliv (nebo možná právě proto) naše psychika tuto kenozi prožívá jako bolest kříže.

Závěr

Karikatury vznikají v našem životě všude tam, kam nedopadají paprsky Ducha Svatého. Všechny vrstvy a zákoutí naší osoby, každý úsek, či spíše okamžik našeho života bychom měli stále nabízet Bohu v modlitbě,¹⁷⁴ stále Boha zvát a naslouchat jeho hlasu (srov. Ž 95,7-8).

Uzdravení karikatur v duchovním životě nejsme schopni docílit sami svými silami. Naopak, čím více se spoléháme na sebe, tím méně směřujeme k Bohu. Abychom byli uzdraveni, potřebujeme se zbavit sebestředného pohledu a zcela se zhroutit do Boží náruče,¹⁷⁵ být naprosto chudí a neschopní¹⁷⁶, aby se v nás odkryl prostor vnitřní prázdnoty¹⁷⁷, kterou může naplnit jedině Bůh. A jen o Něho máme usilovat (srov. Mt 6,33). V tom je nám Maria vzorem i pomocnicí.

Biblické výpovědi o Panně Marii, jak je uvádíme v první kapitole, jsou příkladem pro náš život a přinášejí nám duchovní inspiraci a impulsy v odevzdávání se Duchu Svatému.

Toto odevzdávání by mělo zahrnovat všechny oblasti našeho života. O třech stěžejních pojednává druhá kapitola. Rozvažujeme zde o karikaturách v naší činnosti, komunikaci a ve výchově dětí.

Abychom lépe porozuměli, co může být v našem životě karikaturou, rozlišujeme ve třetí kapitole, která je klíčovou pasáží této práce, karikatury na skupiny. Nejprve z hlediska typu psychologismu, z něhož pramení a dále podle narušení vztahů k Bohu, lidem i sobě. Nakonec uvádíme sedm karikatur v jejich krajních polohách analogicky k sedmi bolestem Panny Marie.

V poslední kapitole se necháváme vést Marií k vyhojení našich karikatur. Na ikonách bývá Maria zobrazovaná jako Hodigitria (srov. příloha č. 3), ta, která ukazuje cestu.¹⁷⁸ Paží pozdviženou ke Kristu naznačuje, jaké směřování má mít

¹⁷⁴ Srov. ALTRICHTER, Michal. *Příručka spirituální teologie*, s. 90-91.

¹⁷⁵ EGGER, Maxime. *Spiritualita starce Silvána*. Kostelní Vydří : Karmelitánské nakladatelství, 2012, s. 10-11.

¹⁷⁶ Nejde o pocity méněcennosti, ale o pokoru před Pánem.

¹⁷⁷ Kenoze (askeze, sebezapření, přijaté utrpení) v nás vytváří prostor pro Pána.

¹⁷⁸ Srov. ŠPIDLÍK, Tomáš, et RUPNIK, Marko Ivan. *Viera vo svetle ikon*, s. 141-142.

naše každodenní úsilí. Zduchovňování života však sebou přináší metanoiou (proměnu) hodnot,¹⁷⁹ což často vnímáme jako nepříjemné (srov. Mk 8,34).

Naše zranění, nejistoty, nepokoje a všechny slabosti jsou místy očekávajícími příchod Ducha. Ducha, který touží být do nich pozván, aby je uzdravil a proměnil v sílu vedoucí ke spáse (srov. 2 Kor 12,10).

¹⁷⁹ Srov. tamtéž.

Bibliografie

Písmo svaté a dokumenty církve

Bible : Písmo svaté Starého a Nového zákona včetně deuterokanonických knih. Český ekumenický překlad. Praha : Česká biblická společnost, 1993.

Dei Verbum : Věroučná konstituce o Božím zjevení. In *Dokumenty II. vatikánského koncilu.* 1. vyd. Praha : Zvon, 1995. ISBN 80-7113-089-3.

Gaudium et spes : Pastorální konstituce o církvi v dnešním světě. In *Dokumenty II. vatikánského koncilu.* 1. vyd. Praha : Zvon, 1995. ISBN 80-7113-089-3.

JAN PAVEL II. *Redemptoris Mater : encyklika Jana Pavla II. O blahoslavené Panně Marii v životě putující církve z 25. března 1987.* 1. vyd. Praha : Zvon, 1995, 76 s. ISBN 80-7113-116-4.

Katechismus katolické církve. 1. vyd. Praha : Zvon, 1995. 793 s. ISBN 80-7113-132-6.

Lumen gentium : Věroučná konstituce o církvi. In *Dokumenty II. vatikánského koncilu.* 1. vyd. Praha : Zvon, 1995. ISBN 80-7113-089-3.

MEZINÁRODNÍ PAPEŽSKÁ MARIÁNSKÁ AKDEMIE. *Matka Páně : Památka – Přítomnost – Naděje /List Mezinárodní papežské mariánské akademie těm, kdo se zabývají mariologií/.* Kostelní Vydří : Karmelitánské nakladatelství, 2003, 168 s. ISBN 978-80-7192-762-4.

Primární zdroje

ALFONS MARIA DE LIGUORI. *Vznešenosti Panny Marie II.* Olomouc : Matice Cyrilometodějská, 2009, 263 s. ISBN 978-80-7266-306-41.

ALTRICHTER, Michal. *Příručka spirituální teologie.* Olomouc : Refugium, 2007. 141 s. ISBN 978-80-86715-00-1.

ALTRICHTER, Michal, et al. *Studijní texty ze spirituální teologie II. : osoba – osobnost – osobitost*. 1. vyd. Olomouc : Refugium, 2004. 242 s. ISBN 80-86715-32-9.

ALTRICHTER, Michal. *Události víry*. Olomouc : Refugium, 2013. 318 s. ISBN 978-80-7412-130-2.

ALTRICHTER, Michal. *Události ze života víry : Odpovědi k otázkám*. Olomouc : Refugium, 2012. 238 s. ISBN 978-80-7412-101-2.

CAUSSADE, Jean-Pierre de. *Odevzdanost do Boží prozřetelnosti : milost přítomného okamžiku*. 1. vyd. Olomouc : Refugium, 2007. 142 s. ISBN 978-80-86715-88-9.

Denní modlitba církve. Kostelní Vydří : Karmelitánské nakladatelství, 2007. 2247 s. ISBN 978-80-7192-687-0.

IGNÁC Z LOYOLY. *Duchovní cvičení*. Olomouc : Refugium, 2005. s. 141. ISBN 80-86715-37-X.

JAN OD KŘÍŽE. *Živý plamen lásky : definitivní znění s textovými variantami první redakce v poznámkách*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2001, 145 s. ISBN 80-7192-435-0.

LAURENTIN, René. *Pojednání o Panně Marii*. 1. vyd. Praha : Krystal OP, 2005. 194 s. ISBN 80-7192-728-7.

PETRI, Heinrich, et BEINERT Wolfgang. *Učení o Marii : pracovní vydání*. Olomouc : Matice cyrilometodějská, 1996. 631 s.

POSPÍŠIL, Ctirad Václav. *Jako v nebi, tak i na zemi : náčrt trinitární teologie*. 2. vyd. Praha : Krystal OP, 2010, 590 s. ISBN 978-80-87183-14-4.

POSPÍŠIL, Ctirad Václav. *Ježíš z Nazareta, Pán a Spasitel*. 3. vyd. Praha : Krystal OP, 2006, 415 s. ISBN 80-85929-80-5.

PREKOPOVÁ, Jiřina. *Malý tyran*. 6. vyd., rozš. Praha : Portál, 2009, 159 s. ISBN 978-80-7367-589-9.

PREKOPOVÁ, Jiřina, et SCHWEIZEROVÁ Christel. *Děti jsou hosté, kteří hledají cestu*. 5. vyd. Praha : Portál, 2008, 151 s. ISBN 978-80-7367-495-3.

ŠPIDLÍK, Tomáš. *Prameny světla : (Příručka křesťanské dokonalosti)*. 1. vyd. Olomouc : Refugium, 1995. 414 s. ISBN 80-901957-2-5.

ŠPIDLÍK, Tomáš, et RUPNIK, Marko Ivan. *Viera vo svetle ikon*. 1. vyd. Bratislava : Oto Németh, 2004. 175 s. ISBN 80-88949-69-6.

THURIAN, Max. *Maria, matka Pána : Obraz církve*. 1. vyd. Brno : Nakladatelství Petrov, 1991. 168 s. ISBN 80-85247-21-6.

Sekundární zdroje

Akathistos : Mariánský hymnus. 1. vyd. Olomouc : Refugium, 1996. 69 s. ISBN 80-901957-3-3.

CÍSAŘ, Ivo. *Žena v Písmu svatém*. Brno : Nakladatelství Cesta, 1995, 77 s. ISBN 80-85319-46-2.

Divotvorná ikona ze Svaté Rusi putovala u nás. In *Hlas pravoslavi*. Praha : Pravoslavná církev v českých zemích, 2007, č. 11-12, 51 s.

EGGER, Maxime. *Spiritualita starce Silvána*. Kostelní Vydří : Karmelitánské nakladatelství, 2012, 83 s. ISBN 978-80-7195-547-4.

ЛЕСТВИЧНИК, Иоанн. *Лествица, возводящая на небо*. Москва : Московский Сретенский монастырь, 1996. 671 s. ISBN 5-7533-0037-5.

LINHART, Jiří, et al. *Slovník cizích slov pro nové století : Základní měnové jednotky, abecední seznam chemických prvků, jazykovědné pojmy, 30 000 hesel*. Litvínov : Dialog, 2004. 412 s. ISBN 80-85843-61-7.

Litanie loretánská. In *Kancionál : společný zpěvník českých a moravských diecézí*. Praha : Zvon, 1994. 585 s. ISBN 80-7113-095-8.

Служебник. Москва : Издательский отдел Московского Патриархата, 1991, 608 s.

STINISSEN, Wilfrid. *Mluv s nimi o Marii : Matka Boží ve svědectví Bible*. Kostelní Vydří : Karmelitánské nakladatelství, 2005. 127 s. 43. ISBN 80-7192-788-0.

Sv. ATANÁŠ. *Život sv. Antonína Poustevníka*. 1. vyd. Olomouc : Refugium, 1996. 90 s. ISBN 80-901957-5-X.

TERSTEEGEN, Gerhard. Dopisy psány s láskou. In *Studijní texty ze spirituální teologie VII : Texty mystiků v dějinách spirituality*. Olomouc : Refugium, 2012. 330 s. ISBN 978-80-7412-115-9.

Ukázky z Knihy nářků sv. Řehoře z Nareku. In *Parrésia : Revue pro Východní křesťanství*. Praha : Pavel Mervart, 2010, svazek 4, s. 263-273. ISBN 978-80-87378-84-7.

Jiné odkazy

Икона Божией Матери "Неопалимая Купина". In *Православный календарь* [online]. [ke dni 2013-10-30]. Dostupné z WWW: <<http://days.pravoslavie.ru/name/2914.htm>>.

Иконы Божией Матери: Тихвинская. In *Православный календарь* [online]. [ke dni 2013-10-30]. Dostupné z WWW: <<http://days.pravoslavie.ru/name/2989.htm>>.

PŠENÁK, Marek. Duše Arménska. In *Sme.sk* [online]. [ke dni 2013-10-16]. Dostupné z WWW: <<http://marekpsenak.blog.sme.sk/c/131275/Dusa-Armenska.html>>.

Seznam použitých zkratek

Biblické zkratky

Starý zákon

Gn	První kniha Mojžíšova
Ex	Druhá kniha Mojžíšova
Dt	Pátá kniha Mojžíšova
Joz	Knihy Jozue
Sd	Knihy Soudců
1 Kr	První kniha Královská
Ž	Žalmy
Př	Příslloví
Pís	Píseň písní
Iz	Knihy proroka Izaiáše
Jl	Knihy proroka Jóela
Mdr	Knihy moudrosti
Sir	Sírachovec

Nový zákon

Mt	Evangelium podle Matouše
Mk	Evangelium podle Marka
Lk	Evangelium podle Lukáše
Jan	Evangelium podle Jana
Sk	Skutky apoštolů
Řím	List sv. apoštola Pavla Římanům
1 Kor	První list sv. apoštola Pavla Korint'ánům
2 Kor	Druhý list sv. apoštola Pavla Korint'ánům
Gal	List sv. apoštola Pavla Galat'ánům
Ef	List sv. apoštola Pavla Efesanům
Flp	List sv. apoštola Pavla Filipánům
Kol	List sv. apoštola Pavla Kolosanům

2 Te	Druhý list sv. apoštola Pavla Tesalonickým (Soluňanům)
1 Tim	První list sv. apoštola Pavla Timotejovi
Žid	List Židům
Jak	List sv. apoštola Jakuba
1 Petr	První list sv. apoštola Petra
1 Jan	První list sv. apoštola Jana
Zj	Zjevení sv. apoštola Jana

Zkratky dokumentů církve

DV	Věřoučná konstituce o Božím zjevení, <i>Dei Verbum</i>
GS	Pastorální konstituce o církvi v dnešním světě, <i>Gaudium et spes</i>
KKC	Katechismus katolické církve
LG	Věřoučná konstituce o církvi, <i>Lumen gentium</i>
RM	Encyklika Jana Pavla II. o blahoslavené Panně Marii v životě putující církve, <i>Redemptoris Mater</i>

Další použité zkratky

apod.	a podobně
atd.	a tak dále
č.	číslo
et al.	a další
např.	na příklad
pozn.	poznámka
přel.	přeložil, přeložili
s.	strana, strany
srov.	srovnej
sv.	svatá, svatý
tj.	to je, to jsou
tzn.	to znamená
vyd.	vydání

Seznam příloh

Příloha č. 1: Nespalitelný keř	53
Příloha č. 2: Chačkar – arménský kříž	54
Příloha č. 3: Hodigitria	55

Anotace

Tato bakalářská práce předkládá osobnost Panny Marie jako vzor duchovního života. V jejím příkladu nalzáme nejen inspiraci pro náš život, ale také vyhojení duchovních karikatur zbožnosti (její falešné podoby). První kapitola se zabývá mariánskými tématy v Písmu svatém. Aplikacím Mariina příkladu na některé oblasti našeho života se věnuje druhá kapitola. Stěžejní částí této práce je kapitola třetí, která se zabývá karikaturami a jejich rozdělením. Poslední, čtvrtá kapitola nabízí duchovní krásu Panny Marie jako cestu k uzdravení karikatur v duchovním životě.

Klíčová slova: duchovní život, Panna Maria, karikatura, krásu, důvěra, odevzdanost, psychologismy, stylizace, harmonie, srdce, rozlišování, kenóze, teóze.

Abstract

This bachelor thesis presents the personality of the Virgin Mary as an example of the spiritual life. Her example gives us not only an inspiration for our life, but also healing of the spiritual caricatures of piety (its false forms). The first chapter deals with topics of the Virgin Mary in Holy Scripture. The second chapter focuses on the application of Mary's example to some areas of our life. The crucial part of this thesis is the third chapter which treats caricatures and their division. The last, fourth, chapter offers the spiritual beauty of the Blessed Virgin Mary as the way of healing the caricatures in our spiritual life.

Keywords: spiritual life, Blessed Virgin Mary, a caricature, beauty, trust, devotion, psychologism, stylization, harmony, a heart, discernment, kenosis, theosis.

Přílohy

Příloha č. 1

Nespalitelný keř

<http://days.pravoslavie.ru/name/2914.htm>

ke dni 30. 10. 2013

Příloha č. 2

Chačkar – arménský kříž

<http://marekpsenak.blog.sme.sk/c/131275/Dusa-Armenska.html>

ke dni 16. 10. 2013

